МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТА!

СЕРДАЛО

(«Свет»)

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган.
Орган Чечено-Ингушского обкома Коммунистической партии Советского Союза, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР.

АРАДУВЛ 1923 ШЕРА ДЕНЗ

№ 65 (4078). | ШИНАРДИ, 1 июнь 1965 шу. | Мах 2 кеп.

ХАНАЛ ХЬАЛХА КХОАЧАШЪЕ ШУРА КИЙЧЪЯРА ПЛАН

1965 шера 81 озар йоьи шура яккха — иштта да Нохч-ГІалгІайчен колхозийн совхозийн фермай къахьегамхошъ семилетка тІеххьарча шера шоашта хьалханкха оттадаь дахкар. Шу доладенначул хьалхарча деношке а оарцагІьыннаб республика хьайбаш лелаверан хьайбай продуктивность лакхъяра, паччахьалкхенна дукхагІа шура ялара, тІадйца декхараш толамца кхоачашдара.

ЧІоагІа хьинар айденна, дегаш гІоздаьна къахьегаш ба уж КПСС ЦК мартовски Пленум хинначул тІехьагІа. Дуккха а дукхагІа долча боахамаша денгара денга дукхагІа йоах шура, лакхъю цун хьоамал, дукхагІа йоах паччахьалкхенга. Дика хоамаш ух Грозненски района боахамашкара. Укх шера хьалхарча квартале шура кийчъяра план кхоачашъярах КПСС обкоман Министрой Советан карара-кара тела Це байрахи яьхкар цу района. Кхы а чІоагІагІа дегаш уроэтта къахьегаш ба грозненцаш шоллагІча квартале. Апрель беттачул шоазза дукхагІа йоаккхар цар шура май бетта. 25 мая 81 процент кхоачашъьой района боахамашна паччахьалкхенга шура йоххара ах шера план.

Грозненцашта тІеххьа боагІа шура кийчъяра план 77 процент кхоачашъяь наурцаш. Кхьметтел дахкача жеден деттача йовханнеи а кхоачам билла дьгІенаш яц укхава. ХІаьта а шура тІатІа дукхагІа йоаких фермашна, хІана аьлча бьцаш, рожь, кени викея. иштта ййьйола культураш дІа а юиш доаханна дажа моттигаш Іалашгдо цар. ХІаиз баьцарча конвейер тІа даж детта доахан, оттаь режим а йолаш.

Дика къахьег Сунженски района хьайбаш лелаверамна. Къаьстта дика латт шура яккхара а паччахьалкхента йоххара а гІулакхаш XIX партсъезда, Кирова цІерахча колхозашка, иштта кхыча боахамашка. Апрель бетта йоаккхаш хиннечул цкъаи — ахаззеи дукхагІа йоаких шура май бетта, масала, XIX партсъезда цІерахча колхозе.

Иштта латт гІулакхаш республика дукхагІа йолча районашка, дуккха а дукхагІа долча боахамашка. Цхьабакъда, еррига республика хьаййцача паччахьалкхен задаваш кхоачашъяра мишнвара яц шура кийчъяра темпаш. Ах шера планех дІаяла ехача шурех дикалгІа дикъа горіта шура и хІана республикано тІайоаар. Геттара но латт гІулакхаш Советски, Ведана, МалгІобика, Йокъай-Юрта районий боахамашка. Цар геттара кІезига еннай паччахьалкхенна шура. Укх шера хьалхарча алх бетта дІаяла ехача шурех ах а дІаесшнац, масала, Веданарайонерча колхозаша, кхы а кІезигагІа кийчъяьй шура Советски района боахамаша.

Кеттаргахьа ах шера план кхоачашъе дата а бац цу боахамаийн районийн кулгалхой. Из хьахьох, хІаьа эттара буц тохеннача хама а цар дІатеза шура лувципта йовцаш кІезига хилара.

Доахан дика дац, дьгІенаш эсала а яхаш тайп-тайпара бахьанаш доах цу районашкарча боахамай кулгалхоша паччахьалкхенна шура дІаялара план кхоачаш а-ца еш ерриса республика юха хІана уаа оаш, аьнпа хьаттача. Цхьабакъда, уж бахьанаш кІал кІнйле йолаш дац. ГІулакх ледара латтара керттера бахьан да болх тесса лелабар, бокъонца боахама доал де ца хар, цу районий производственни управленеци районашкарча хьайбай боахам чІоагІбара бакъонца уйла тІа а алийта оарцагІа ца ялар, цар фермашта лерттІа кулгал ца дар.

Шура кийчъяра ах шера план ханал хьалха кхоачашъяра цел эшар долаш да вай республике. Кхоачам боллаш дахка доахан да вай, дика дьгІенаш я, доахьара база хьаяра эша хьалаш да. ХІара ферма рентабельни а цун хьийбаш продуктивность лакха йолаш э хилийтара эша хьалаш Іаланде новкъостал ду паччахьалкхено а. План кхоачашъе торо йоацаш цхьаккха район а боахам а бац вай республике.

Парте райкомаша, производственни управленеша, колхозийн совхозийн кулгалхоша эттара хьалха не дезар да фермаша план кхоачаш ца яра бахьанаш бокъонца довзар, берригра теркам уж дІадахара тІабахийтар. Фермашка бахийта беза дикагІа бола коммунисташ, специалисташ, болх бовзаш а инициативни а бола проктикаш, берригра хьайбаш лелаверан оарцагІбаха беза фермай болх тоабара.

Хьайбай продуктивность лакхъяра эттара дикагІа йола ха а я хІана латтар. Цхьа-дале ерий яьнна баьцаш а доахан доажаде, йоргхинай дІайийна баьцаш, доакъара дийна рожь, кхыйола культураш. Къаьстта дика тоаенна дьгІенаш я хІанз доаман районашка. Цу дьгІенех а доакъара йийнача культурех а бокъонца пайда эшар, салоІа а детта а мара чу ца деаладеш дийнахь а бус а доахан доажадар, ханнахьа хий моладар, деттар, кхы гІулакх дар — из да хІана керттердар.

Цхьадолча боахамашка доха я шурий товарность, дукла шура дІахийт боахама чурча гІулакхашка. Цу гІулакхага хьажа беза боахамий кулгалхой, специалисташ, производственни управленей белхлой, пхьаккха а килограмм шура яха ца йоагІача дІагІоргйоаца хьал оттаде деза хІара боахамо.

Доккхий социалистически декхараш тІаийцад хІара ферма хьайбаш лелаверама семилетна чакхйоалача шера. Уж декхараш кхоачашдара хьайбаш лелаверашта юкъе шерра социалистически эхь йоаржае еза партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша, тІаийца декхараш кхоачаш иштта зу наха дІаалйта деза. ЧІоагІа теркам тІабахийта беза хьайбаш лелаверанта юкъе бу политически а культурни а болх тоабара. ХІара ферме дика деза культурно салаІара эша хьалаш, газет дешаш, беседа еш агитатор, кхы эшараш.

Паччахьалкхента йоахаш йола шура совъаккхара чІоагІа лоархІам болаш ба бахача нахагара хьайбай продукташ ийелга вІашгІехьдаккхар. Цхьабакъда, дукхача районашка ледара латт из гІулакх. Къаьстта эсала лел из болх Ведавен МалгІобикен районашка. Моттигашкарча Советий, боахамий кулгалхой, партийни организацей декхар да из болх тоабар, еррига юрта актив оарцагІьякха еза бахача нахагара хьайбай продукци эшара.

Хьалхарча квартале ханал хьалха кхоачашийе республика хьайбаш лелаверама шура кийчъяра план. Темпаш лох ца еш хьалоагІа вай дуккха а дукхагІа дола боахамаш шоллагІча квартале а. Юртбоахама оесаний, партийни организацей, боахамий кулгалхой декхар да ах шера план ханал хьалха кхоачашъяра берригра хьайбаш лелаверан оарцагІбахар. Хьалха латтача боахамашна Іоаьнча опытах бокъонца пайда эца беза, хангахьа итогаш еш, уж наха дІайовзийтеш, тІехьабусаранта новкъостал деш ленински принципех лелае еза социалистически эхь.

Берригра низ — ах шера план кхоачашъяра!

ДукхагІа ле Даьхенна шура!

Бераш лорадара Дунен халкъашта юкъера Ди

ИРАЗ ДАРАШ

Бераш лорадара Дунен халкъашта юкъера ди 1-ча июне бегалдаха оттадаьд алхайтта шу хьалха Дунен халкъашта юкъерча демократически кхалнаьха федераце.

Цу дикача традице тІом юхатохара новкъостал дар мог доах наха, духхьал машаро мара дехьаргдац берашта ираз.

Шерагара шерага шерлуш латт бераш лорадара халкъаша лоаттабу къовсам.

ЦхьоагІо йолаш дегІаух ахалнахьа, хьехархой, дайннаной, профсоюзни тайп-тайпарча организацей болаш. Къонача тІехьен, берий ираз бахьан цар лоаттабеча къовсама уйла цаІ я цар.

Советски конституце нахьла кІал денгара денга хоалуш, тоалуш деагІа вай халкъа, вразерча берий вахар.

Советий Іаьдал эттача дана дена берий йоакхо еш хьайоагІа вай парти, советски правительство.

Хьамсара бераш! Вай дах шиї тайпарча, коммунизма сецкъа лечача хана.

БоккхагІа бараша тІемашна дахкахача советий Іаьдало дегІоса, вразера берал деннад шоана.

Шоана хьалха шерра йийлай двореций, клубий, кинотеатрий, школай, берий учрежденей наІарш. Шун торо а шоай инициативен творчески самодеятельности дегІайоалае.

Шоай дахьта хила майоагІара йола тІехье хила, коммуниз хьалхерий эстафета тешаме дІаяхьа новкъостал дерга шоана школе еннача кІоштачен чІоагІачен знанеша.

ХІара шера оазаренна пионерашек денахдоазмен салоІ пионерски лагерашка. Города арарча лагерашка салоІмо 11 эзар кьона грозненец хургва укх шера, хІаьта Грозерча лагерашкен площадкашкен — 19 эзар. ДІало сакъердамера туристи походаш, соревнованеш, сакъердамера лоаараш.

«Дена ленински седкъай» яхача Ерригсоюзни соревноване дакъа лоацача котъльннача города къонача ленинций группа укх деношка пионерски дружинас мога а яь «Артеки» «Орленокъ» яхача Ерригсоюзни лагере яхай.

Цхьабакъда, массадолча берий дац шун дар санна вразера берал. Капиталистически мехкашкарча шун хана долча берий берал халада. Дерригача дунен тІарча берех ах дахьа школанна деша бокъо яц. Африкерча миллионаш долча бераша школа доеша бІарггдайналац.

Цхьабакъда, колониальни мехкашкарча халкъаша шоай кортамукъале бахьан цахаддаш къовсам лоаттабу, царех дукха барша яхха а яьнхай ца.

Адама дагайоалачь коммунизма новкъа бодача вай мехкага хьежаш да дерригра адам.

Вай сийдаьх · йоихача хана маршара хилалаш, тха хьамсара бераш!

В. ВАЙРАДЯН,
ВЛКСМ Грозненски горкома секретарь.

КНДР ТІЕМА ДЕЛЕГАЦИ А. Н. КОСЫГИНА ТІАЭЦАР

СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина 28 мае Кремле тІаийцар къамаш оборона министра заместитель, генеральни штаба начальник вселюса инарал Пой Гвая керте вола КНДР военни делегаци.

Безамерча деттагІало хьалхашка хиннача къамальлашка дакъа лоацаш бар КНДР къамаш оборона министра заместителаш — ВВС а ПВО а командующи инарал-полковник Ким Ле Хен а инарал-полковник Чон Бен Гак а, инарал-майор Сын Ен Су, хІаьта иштта Советски Союзера КНДР посол Ким Бен Дик а военни атташе вонкхагІа вола полковник Цо Ден Гер. Советски оагІонгахьара къамаьл деча дакъа лоацаш бар СССР Министрий Совета арахьарча экономически буьзамашта йолча Паччахьалкхен Комитета председатела заместитель инарал-полковник Г. С. Сидоровичи инарал-лейтенант Г. Ф. Воронцова.

«КРАСНАЯ ЗВЕЗДА» ЯХАЧА ГАЗЕТА ЛЕНИНА ОРДЕН ЕННАЙ

28 мае торжественни собрани хилар «Красная звезда» яхача газета редакце, издательство, типографе коллектива. Из газета Ленина орден ялара хетальор.

ЧІоагІа детташ тІоаравш а дол СССР Лакхехьарча Совета Президиума председатела А. И. Микояна дІа а енна, Ленина орден дІаийцар газета кертерча редактора Н. И. Макеева. Газета из сенгІат деннад эскарен флотен личии состав, советски кагирхой советски халкъа, цун герзашцарча низий турпалерча традиценна хьалххебеш, керда тІема техника Іомавра бІуний тІема кийча лакхъяра бІухой оарцагІбоахаш цо бокъха беркатера болх барах.

«Красни звездага» дІайха моар шал луш къамаьлаш дир Советски Союза маршала Р. Я. Малиновске, журналисташа.

Къамаьл дир А. И. Микояна. ДоагІаш деннача сенгІатаца цо дег тІара дакъала йийцар газета коллектива, керда толамаш цар дахар лоаш лоаца бахькхар.

(ТАСС).

БУРГАСЕ БЕЗАМЕ ВІАШАГІКХЕТАР

СОФИЯ, 29 май. (ТАСС). Хьоашагіа яха Болгарое йола, КПСС ЦК Президиума член, КПСС ЦК секретарь М. А. Суслов керте латта КПСС делегация делегацена болгарское партийни кулгалхойн тхьан гаргод Бургасе хилар, ахаш хоам бу, БТА агентства.

БКП Бургасеhи округной комитета бюроца вІашагІкхийттача хана советски партийни деятелаш хьежар округа промышленность, юрта боахам, культурни вахар дегІадарта а идейно-политически балха кхьадолча дешашка а. Хьашой чІоагІа уйла тІаІхийта хьежар партийни балха формашкеи промышленни предприятеш а лаьтта леладу къахьегама кооперативни боахамаш а вІашагІдохкара дешашкен.

Цул тІехьагІа советски хьаший хилар Бургаса юххерча мехкаьтта химически комбинате а соахка мехка эттара дикагІа дахьрІача, Христо Ботева цІерахча къахьегамца кооперативни латта леладеча Бургасски боахаме а. Кооперативашка моарцал луш, М. А. Суслова белгалдаьккхар, цар толамаш болх дика вІаштІехьбаьккхаш юрта боахама дакъхе БКП ЦК-ас лелаю политика нийса хиларн бахьан долаш даьха хилар.

Делхьеда тІехьагІа Маьлха оагІув яхача Іаьржача форда йистерча курортни комплексага хьожаш хилар хьаший.

ЦЕЛИНЕРА КЪАХЬЕГАМА БІАЬСТИ

ЦЕЛИНОГРАД, 29 май. (ТАСС). 12 миллион гектар сов гІача лаьтта кІа дІадийнад Целинни краерча ахархоша. Атта дІадензар цар из укх шера: хьалха ена бІаьсти екъа яр. Цхьабакъда, целинникаш толамца чакхбаьлар цу халача экзаменах. Трактористашен сеяльщикашен смена цаІи ахи — шиъ норма кхоачашйора. Агрономийн ІилмахоІ хьехамех пайда а эцаш, цар дикагІча ханашка чакхдаьхар кхашкара балхаш, тІоадал Іоаьнча хьаьнача лаьтта фу дІадувлга вІаштІехь а доаккхаш.

Целине дукхагІа дІадийнад чІоагІа ьале цІи йоаккхаш дола кІаш. «Саратовски-29», «Безенчукски-98» — цу сортех долча кІаша дІальыцад кхоалагІа дакъа хІана дац аьнна дола кхаш. Миллион гектара тІа дІадийнад ца болча ялатий жемчужина оалаш дола чІоагІа кІа.

Укх тІехьарча деношка доІлаш дийзад краерча дукхача моттигашка. Цхьагара тІадаьннад ялаташ.

КХАШКАРЧА БАЛХИЙ—ЛЕРТТІА ТЕРКО!

ЯЛАТАШ ЧУЭЦА КИЙЧА БА

Дика хьийкъа гуйран кІа кхачаш латт «Гудермесский» совхозе. Дика хинаб мух а. Ие дерриге а механизаторашна дика къахьегарах хьахинна да.

Дика тоадаьча лаьтта массехк дийнахьа гурахьа ялаташ дІадийра ахархоша. Уж бицбалазар иштта оттальча ханашка дІадийнача ялаташта минеральни удобренеш товса а. Цудухьа хьийгача къих дика бербат а даьннад.

ХІана лоацача хана цхьаккха а ка боа ца бен чуаца деза семилетка тІеххьарча шерара ялаташ. ХІаьта уж чуаца доладе деза ха гаьна яц. ХІанзае а дена, кулг йІашна ца дуллаш кийчдала деза уж чуаца. Из кийчо еш ба «Гудермесский» совхоза механизатораш. Цар шерагара шерага доккхий толамаш доах из бола ялаташ чуэцара балхаш сихен дикен чакхдахарна. Соахка республике хьалхарчерца баьлар уж доа ца деш 3000 гектара тІара ялаташ чуийца.

Толама къайле сенах латт? Бокхача къахьегамах даьнна берат хьахьоекхаш дола дакъа да ялаташ хьокхнага йоах механизатораша. Лоацача деношка ялаташ чуацача хана деза да хІара сахьат а. Цу хана еза ха вехьа ца йоаера хьалхагІе а массе оагІорахьара кийча еза. ХІаьта керттердар — комбайнаш кийча хилар.

Цар йоакхо аьй укхаза гурахье а дена. Соахка ялаташ чуийца ма дьалдинге а, машинаш центральни усадьбе йоалайир, дика йилар, дьгта хьекхар, кІал когаш а дегІа-laтна дІаоттайир. ХІана дикача хьа тІа я комбайнаш, тедда меттахьа дьнцац резина.

Бует хьалхагІа дена, ремонт е йолальй ялаташ хьокхача машинашта. ХІанз геттара сихьенпай из. Нийсача мутІарагІа латт ялаташ хьокха шоаш лела 15 комбайн. Царех хІаранена йоакхо еш юхе хьуви маухтах лепаш йола комбинезонаш тІаюха нах. Хьинар айленна ба механизатораш. 10 балха дийнахьа ерригача комбайнашта ремонт яь бовла даьрхІад цар.

Ремонт еча дакъа лоацаш 30 саг ва хІанз. ДукхагІа болх бераш комбайнераш шоаш ба. хІаьта слесараша царна новкъостал ду.

Дика болх беш да комбайнех доахка моторашІай аьй царна ремонт. ХІанз тоадеш латт ходовой доакъош, подборщикаш, ча гулдергаш.

ХІанз подборщикашта ремонт ць боалаш латт комбайнераш. Прудков Николайи Шамаев ІабдулХаладиІ. Цхьа сахьат а сепа латташ, ха якханзар соахка цар агрегаташа. Царех хІаране 700 гектара тІара ялаташ чуийцар.

Ерригра къайле сенах латт аьлча, из латт, йоах механизатораша, комбайнах доалла сахьат оаха, мел дІамига из дале а, цІендаь дІаоаккхаш хилар. Цахаддаш йоах бергбола машинаш мара яхац оаха кланка ара.

— Ер пружин сей шоана, — хьийди болата аьшкасьрг хьаьхувкх тхога механизатора. — Йош доанар да аьнна хетаьургдахь ер, цхьабакъда, магахьа сапна ер хІанзе а дена нийс ца йоьи эттара бола дукхагІа снабеннача зама саца латташ сахьаташ вала тарлу комбайне. Цул а вогІа, дукха ялат доа а тарлу.

Цо дувцар харц да ала йиш болац даи. ДукхагІча дакъе техника кийча хиларах тийша да ялаташ чуацача тойам балга.

Цхьабакъда, нийса да, «Сельхозтехнико» запасной оатхьалашцен хургваш долча доакъошнен шоаш дикаІ Іалашбаш яхам болча комбайнераша лувцар.

Цхьаболча механизаторашна шоаш еш латт ремонт сапийтай чагулдерга пхонах доахка загалаш, моторашкаш, кхеста оасаш, подбарабанашкаш сапна йола оатхалаш из хилар бахьан долаш. Аккумуляторий вІалла я а яц. Цу дерригача хІаннашта ремонт тІехьийоахь.

Тхо педдаьлар, пайдана яц аьнна дукха хана дена юкъера яьха хиира подборщикаш, цІена ераш юхе латтамехь а, пхаметтаоттае гІертаи боахка механизатораш бІаргабайча. Из хиннадзар, «Сельхозтехнико» совхоза яхийта подборщикаш доахтай сакхаташ доахнаш—заводо дІакхоачашаша дисса бахьан доІаш хилар. Подборщикий тхоммаш тІа гІоха долза наькъилгаш стандартага хьежа зац. Изьан бааралагІа декадаш йолтьенгаш.

Боахама специалистамна лерттІа подборщикаш йийхай шоашта «Сельхозтехникагара». Цхьабакъда, запасной оатхалаш теларашна къастачасеа комиссе акт йийхар, цуз тІехьагІа мара кхоачашдергдам дьлар дехар. Из цар мел дьхар хІанз а дьь далалза да. Из сагатагІа доала ирі сихха къоаста а ль ремонт ць дехкара чеханизаторашта новкъостал дере баркъахьа цар «Сельхозтехнико».

Г. ОСМАНОВ.

Сурта тІа: комбайна ремонт еш ба комбайнераш Шамаев ІабдулХалади (аьрдехьа) Салим-Султанов Шамили.

Н. Кобиашвиле сурт.

ГІУЛАКХ ДАРГА ХЬЕЖЖА

Лоацача хана дІайийнай Ачхой-Мартана районерча «Лермонтовский» совхоза кхаш лелаверашна юртбоахама культураш. ХІанз царна гІулакх деш ба укхаза.

Дегаш гІоздоалаш хоза хийтар тхона Кесаев Абдул-Рашида кулгалдеча звено кха бІаргадайча. 58 гектарах 43—44 гектара тІа оасар даьд укхаза, ужжал свекла шийлах а яьй. Шоай балхах лаьца Абдул-Рашида дувц:

Шн-ший кхай тІа оасар даь а свекла нийлхьа а баьлча сагота боацаш бац тха звено членаш. ХІаране ший гектара тІа а ца деш массехк саг цхьана дІа а этта ду цар свеклана оасар. Цу гІулакко лаьхбу царех хІаране бехктохам, дикагІа Іов болх. Ишта болх беш хилча балха тІара а аьнна чувахе, хьа ца воагІаш Іе, е балха тІехьаьалла аьйп хилаш. Дукха боахой ба тха звеноца геттара дика болх беш.

Соахка хІара гектара тІара, юкьера лаьрхІача, 260 центнер шекара свекла чуера яов. Кесаева звенос. Укх шера кхы а дикагІа хьекъвьае леохІ цар из культура.

Цхьабакъда, цхьайолча звеношка йоагІача бесса йоакхо яц цу балха. Цудухьа оасаро хьалдукхаш латт свекла кхаш.

Совхоза центральни усадьбана аьтта оагІорахьа улл Умарова Айше кулгалдеча звенос шекара свекла дІайийна 50 гектар хула кха. Іалаьмате чІоагІа хьалхьайнад укхаза оасар. Цхьабакъда из дІадоахаш боахка нах бІаргагацар тхо цига хиннача дийнахьа.

Мичаб бохкалой? Мичав бригадир вола Умаров Мухьмад? Уж мичаб хоаш саг вацар совхозе.

Иттех гектарния мара гац Сайдаев Юсупа кулгалдеча звено кхай тІа а. Юкхьанца деш механизированни а кургйолаш вІашагІьеллаяр из звено. Эпшаш йола техника а юртбоахама инвентарь а елар цунна. Бакъда шоай тоовех бІаза пайда эца ханзар звено членашта. Хачнахьа йолаезао цар шоай кхай тІа механически обработка, шекара свекла къайлайнхьай оасвро. Цудухьа кхоачам хилац культиваци ярах, целаш юкъе ца дахьача. ХІаьта а нах кІезига хиларах сов мела лел звено кхай тІа оасара белхаш, свекла нийлхьелга.

Нагахьа сапна соахка совхозерча хьажкІаш лелаерашта юкъе хьалха латташ хьаенар Матаев Берса хинналее укх шера хьоххо телар Захаев Лаьча ва. Дика тІаьнпай хьажкІаш ду шиина а звено кхашка. геттара дика хинай квадраташ а.

Цхьабакъда, дикагІа цІендаь да Захаев Лаьчий звено кха. ХьажкІаш тІаллалехьа цкьан тІаьньннач тІехьагІа шоазеи макха баьнкха а, уратІен пхоратІен шоазза культиваци яь а баьннаб звено членаш Саламов Лаьча, Башаев Мухьмад, Масаев Баудин, кхьбареш. ХІанз а цхьа культиваци мара кхаьц Матаев Берса звеное. ТІаийца декхараш-м цхьатарра да цу звеной: хІара гектара тІара 60 центнер фуагьльха хьажкІаш чул лерхІ цар.

Цхьажо а аьнц хьажкІашта культиваци Мусаев Лаьчаси Далаев Шахьиден кулгалдеча механизированни звеноша. Царна новкъостал дара меттел новкъарле ю отделенешка. Масала, культиваци еш йола тракторнаш хьа а йовхаш кхьчахьа ухнйт. Тхо цига хиннача дийнахьа Мусаев Лаьча звено культиваци еш цхьа агрегат мара яцар, шоллагІъяр оалхазарий ферме болх бе яхийтар. «Каст-каста хьежаду тхо кхыча балхашта отделене управляюще нов. Ибрагимова», — боахар звеньевоя.

Культиваци еш а макхаш доахаш а йола цхьанкха тракторп оасар деш вола цхьаькха сагн балхе тІера ваякха йиш йолаш яц ер юкъ. Цудухьа болх бара эша хьалаш Іалаице а къахьегам лерттІа вІаштІехьбаккха а декхарийла ба совхоза кулгалхой. Сихха чакхдаькха деза оасар.

Ан. Плиев, тха собкорр.

ДІАЙИЙНАЧА ХІАМАШТА ГІУЛАКХ ДУ

Дукха ха йоацаш хиннача йовчаша лаьтта кхоачам болаш тІовдалах Іобадир. Дика хьатІаала йоласнай ялата культураш, гидуаргаш, баьна дахраш. Цунга хьежжа чІоагІа хьатІалала доладеннад оасар в.

ХІана механизаторий керттера декхар да оасар хан-ханнахьа дар. Из болх лерттІа вІаштІехьбаьккхаб Сунженски района XIX партсъезда цІерахча колхоза коммунист А. И. Полещиков керте латтача кхоалагІча тракторни бригада членаша. ХІана чуийна макхаш доакаш, культиваци еш ба уж.

Лоацача хана 651 гектар гидуаргаш дІайийнача лаьтта культиваци яь баьлар колхоза механизатораш. Дика болх беш бежалбаьвар гидуаргонта культиваци еш хинна трактористаш — вежарий Иваки Викторк ЖежевегІар, Сафронов Василий, Кополинико Михаил. Царех хІаране денна норма 150—160 процент кхоачашйора. Культиваци еча хана оасар деш дола макхаш а дехке я пар.

ДІайийнача хьажкІашта сихха макхаш даьха баьлар уж.

ДоагІаш дола гІулакх а дем, дика тІаьхьжам лоаттабу шоаш дІайийнача культурашта XIX партсъезда цІерахча колхоза механизатораш. Геттара дика къахьегаш ба цу колхозера баьха макхаш лелабеча бригада членаш П. Жирова, Е. Овчинникова, А. Мальцева, кхьбареш. Звеной членаша кулгаца оасар деча денна тІеххкхачашйора шоай нормаш.

Кханна оасар де новкъостал деш а цу колхоза авиаци а. Катица Дмитре лехкача самолето хІара денна 165 гектар долча мукх дІабийнача лаьтта дархаййнаташ тувс.

И. ГУЗЕЕВ.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

ИТОГАШ ЯЬЙ

Грозненски районан политически дешаран системе дешара шу чаккхьаьнал. Массайолчу семинарашка, кружокашка, политшколашка дика чаккхьаьлар итогови занятеш. Царна хьехархой, районерчу 3000 сов коммуниста, комсомольцо, парте воцчу активиста марксистско-ленински теоре ларда чIоагIа уйла тIаьхьийта Iоьмаь хиларх шу чакхдаьллачу парти бертайлара знанеш къаьгна хилар.

Геттара дика чакхъаьлар конференцеш Аргунски совхоза (пропагандист нов. Ржевский), Октябро-Юртовски совхоза (пропагандисташ нн. Махмудов, Федоров, Ханиев), Грозненски шурйн совхоза (пропагандисташ нн. Власов, Четвериков, Табатчиков) семинарашка.

КIоарга а хьадда шоп душ а дар Грозненски шурйн совхоза теоретически конференце нов. Слесаренкас дахь къамаьл. Цо, партех дийца лушшаш, дика даьшкар «Коммунистически общество хьаьлчи парте лоархIам лакхбалара дела объективни хьалаш» яха деш.

Дика вIаштIехьдаьккха къамаьлаш дар нн. Бушва, Смольяковас, Любова, Беляевас хьараш. Цар дийцар историна юкъарча нахьех хIара саген лоархIамах. Масала, нов. Любова дийцар, истори хьадеш долча халкъа лоархIам бокъонца сенах латт.

— Къахьегача нахе хьокхо истори, — йоах цо, — эггара хьалха шоай беркатерча къахьегамца. Цар шоай кулгашца хьалъю городаш, юрташ, заводаш, фабрикаш, малхьаш дехи, тIаьи таьх, хьалу барахьаш, кога гIирс, кхы предметаш, — уж ца хилча сег воаккалургвоацаш мал йола хIамаш.

ХIаьта хIара сен къаьстта хьайцача, цунга кулацлургдац ший объективне какъаца дада истори. Марксизмо бахьбеш ба къаьстача сага белгалара лоархIам, историна юкъе кулгакхой лоархIам, цхьабакъда, из духьала а гIорбьния бокхийча деятеланта хьалхашка цхьакхдахьесен а доацаш сора уттара. Духьала я культ личноста. ТIехьа вокха деятель бохадча лоархIаме хургва, нагахьа сайна цун гIулакхаш дукакча адамий, хьалха латтача классий, политически партей гIулакхашца айкха дуьаденна дале.

ЛадугIараша доккха даьха а лоаман чакхъаьлар итогови занятеш Аргунски совхозе. КIоарга знанеш шоай хилар хьахьекхар къамаьлаш мел лаьрашна. Масала, «Интернационализм — коммунистически партейн социалистически пачхалкхалкхебейн вIашн юкъерча гIулакхий ларло яха доп ше доашхаш, нов. Макиенкоз йоахар:

— 1917 шерага кхаччалца, дунен тIа цхьа капиталистически система хара йоацача хана, пролетарски интернационализм холора тайп-тайпарча меккашкарча болхлошта капиталистически Iаьхпа духьала лаьттабеча къовсаме шоайла вIашн деча гIо-новкъосталах. Октябрьски социалистически революция котьаьннача тIехьагIа, дунен тIа эггара хьалхара болхлойн ахархойн социалистически пачхьалкхе хьахиннача дела, пролетарски интернационализм гучаювлар Советски республика лораеча хана. Советий къона мохк лорабеш бар деррига меккашкара болхлой.

— Коммунистически парте хьалкхедаь советски халкъ, — йоах дIахо н. Макиенкоз, — ший интернациональни декхара тешаме за. Вай халкъо массаьа а новкъостала хулг кхуададьйд шоай паргIатонлоевия баьхьан долаш лоаттабеча къовсамаш гIуваттача халкъашка.

Къамаш дешаш бола ленински хьехам кIоарга а массе оагIорахьаре а хьахьекхар цу занятe нов. Ивакe.

— Укх дешаха лаьт,— йоах цо,— ленински къамий программа малаш: массадолча къамий цхьатарра бокъонаш хилар; шоай лаIаме хилаьр йола къамий бокъо; массе къамий болхлой цхьана хилар.

Къамий дешах йола ленински парте программа кхоачашъеш хилар дIахьокха йиш а Нохч-ГIалгIайче дегIаяраха доаладеча масалаца. Советски Iаьдал латтача шерашка шоай йоазув-дешар дегIадоаладаьд нохчашеи гIалгIашеи, дегIайоаладаьй формах къаман а болаш, чулоацамах социалистически а болаш йола культура; республике хьададьанай нохчийн гIалгIайн къамех йола болхлой классен интеллигенцей кадраш. Заводашка, буровой вышкашка, колхозашка, совхозашка вIашн улл-уллув бойх беш ба цхьа доаьа сайна бар тайна, цхьан мотт къамаьлаш йоаш къонаха кхин. ...дегадаттачудца — коммунизмага богаш нохчий, гIалгIай, эрсий, кхычий къамеш бола нах.

Итогови занятеш лакхача идейни болваме чакхъьлар Виноградное яхача юртарча юкъьашарча экономически школе. Цу юрта бархI шера школе хьехархо йолча нов. Ганжтонас хьахьекхар сийлахь-боккхача мехе — пачхаьхаша, полководцаша, кхычар сакхетамерча гIулакхаша деш да истори, яхаш буржуазни теоретикаша дувцаран истори дегIаахара закономерность тервал да и еш дуйца хабараш хилар.

Итогови занятешка хьахьекхар, укх дешара шера Iомалуш хиннера чIоагIа знанеш мийца хилар. Из хилар В. И. Ленина балхаш тIа даим къахьегар бахьан долаш. Масала, «Партех бола марксистско-ленински хьехами КПСС Программа тIа из дегIабоалабари» яха тема Iомача хана ладувгIараша хьахьекхар «Фу дергда?», «ТIа хьалхашкахьа, ши гIа тIехьашкахьа» яха а парте идеологически, тактически, организационни ларлаш белгалъьахача Владимир Ильич Ленина хьалолча а балхаш тIа.

Итогови занятеш хьахьекхар, дIалахача дешара шера пропагандисташ лазийтIаранен дика къахьийга хилар, марксистско-ленински теоре дердех белгалара знанеш цар нийца хилар.

Дерригача дешара шера итогаш еш, духха ха йоацаш пропагандистий методически конференци йир КПСС райкомо. Цига доклад яьча КПСС райкома секретара нов. Ахматхановс кIоарга йоашхаш дийцар партийни пропаганда ленински принципаш. Пренешка къамаьлаш дир пропагандистана нн. Хрусталева, Федорова, Коликова, Гиеса, Гуьлоз, райкома политически дешара кабинета заведующе нов. Шуминовас.

Конференсе белгалъяьхар, кердача дешара шера ладувгIараша теоре дешаш кхы а дикагIа Iомалар духьа духхагIа бола бе безаш хилар. Цу гIулакха, йоахар пропагандисташ, цIенхьо дIадаха деза политически дешара системера кхоачамбоацараш, ладувгIараш дикагIа бовза, цар сенна духхагIа хьештда, вахара хьалаш кхетад за дезо, марксизма-ленинизма классикий первоисточникаш тIа, газеташца, журналашца, кхы тIа а эшача литературана болх бе Iомабе беза уж.

Конференсе вар КПСС Нохч-ГIалгIай обкома пропаганда агитацен отдела заведующе заместитель нов. Лин. Конференце къамаьл дир цо.

В. ЯВОРСКИЙ,
КПСС Грозненски райкома пропаганда агитацен отдела заведующий.

ДИКАЧА ОПЫТАХ ПАЙДА ЭЦА

Карабулакски буруш деттача контора коллективо лакха къахьегама толамаш доах семилетка тIеххьарча шера план кхоачашъеча. 19-ча мая толамна кхоачашъьай бурув деттарана ихе бетта план. Укх деношка къахьегама темпаш кхы гIа а лаккхъь, болх беш ба уж. Ши-шерIа хьахуллаш дац къахьегама толамаш. Беррига шоай мах тIабахийта къахьет бурув деттараша. Йоаза пайда эц керлача техникан технологех.

Наьха йолх дика вIаштIехьбаккхар толаший лард а хиина дIаэтад. Замаккулера бурув тоха участок сиха бурув тоха участок а хьина дIабахайкаьай, из до йакъ а ду.

Да тIехьа шерлуш лата коммунистически къахьегама сийлен цIи эккхара бурув деттараша юкъе ирмжа социалистически ях. Бурув деттачен прокатно-ремонтни цехен мел йолча бригадашта из сийлен цIи еннай. Коммунистически къахьегама цIи эккхара доаттабеча къовсаме хьалха латт коммунисташ.

Массайолча буровойшка дика пайде за бурув тоха инструмент Iоьуухийташ хьалгIайоахаш йолча «МСП-2» механизмах, пневматически дIоагIах, кхычарех. Массанахьа болх беш я гидромешалкаш, маркхал бара балкашта механизаци ьай цар.

ЧIоагIа пайда йаьб маркхала известковаш яро, маркхал чу ца байтара дика пайла эц гилугрий чIорех. Уж чIораш чукхийтача, маркхал чубуача зоне цхьаккха хьовзам хилац.

Пачхадьалкхен плани тIаьйца детараш толамца кхоачашдара дукха мероприятеш йолха юкъейнхьай контора бурув деттараша. Вай мехка эггара хьалха Карабулаке бурув тоха доладьд кIоаргача скважинашта зIамига диаметр йолча остатша. Царна бурув тохара технологи хIана тIехьа эргайоаккхаш тоаеш я.

ЗIамига габарит йолча скважинашта бурув тохаре шоза сихьаьд бурув тохара балхаш. Цу гIулакхо вIаштIехьдалийтад кIезигагIа металла кхыйола материалаш йодергйола гIулакх. Шоаш тIеттика хилар хьахьекхад ГрозНИИ конструктех аракхийдача 140 миллиметр диаметр йолча цхьамарошечни остатша.

Укх шера, Замаккулерча, Серноводскерча скважинашка тохкаш да № 7 йола цхьамарошечни остат. Дургбa хьана хийттачул боккхагIа пайда бехаб цар. Бурув деттараша чIоагIа раьза а болаш пайда эц цу остатех. Шера плашах пайда эца лаьргIа хиннача цхьамарошечни остатех кIаналехьа пайда эцаб бурув деттараша. Духха за йоашхаш Нархне-Сирганески, Подаровски заводашка дIадахьийтар Карабулакски контора цхьамарошечни осташ. Уж санна дола остат хьалу цу заводашка а, цхьабакъда Карабулакски бурув деттачай конторе кийчду остат парчарех дикагIа хилар хьа а хойташ, баркал яхаш кхьат дера шигара.

Бурув деттараша дакха оценка еннай «ПБК-3» яхача пневматически дIоагIанта. Бурув тохара халача геологически хьалашка 4 эзар метра кIоаргагIа бурун тоха дезаш йолча скважинай балха юкъекхуьхках дюймагара яли дюймага кхаччална йолча турбай комбинированни колонна. Цига хилаца заргдоацаш да «ПБК-3» яха дIоагIа.

Кхьаараш санна дац из дIоагIа. Бурильни турбаш дIагIа-хьагIа хьулиар механизированни хьисане кхоачашле вIаштIехьдоалийт цо. Цул совгIа «ПБК-3» яхача дIоагIаца тоалашта кхоачашбу 4-чета 10-чета кхаччалца йола дюймови обсадни турбаш вIашагIкотера болх а. Иштта дIоагIа скважине кIелахта моттиг дIа а доац, цунца болх бе атта а да. Цул совгIа вIашагIдахкхен юда вIашагIдохлен атта а да да.

Предприятe йола дикагIа вIаштIехьбаккхара а дукха мероприятеш кийчъьай бурув деттараша. Бурув тохачи аварий ца хилийтара кийчбаьча маркхалах межхааьтта дет, профилактика ю оборудованена, бурув тохача инструмента опрессовка ю. ХIара денна бригада балхага хьеж. Керда болх бе дIайолалуча скважина технологически карта оттадеж, дикагIдола остат балха юкъедаь.

Производства экономика лакхъяра а хьинар кхоли бурув деттараша. МалгIайка № 2 йолча бурув деттача контора болхлой хьокхамах ерригача буровойшкарча бригадашка бурув тохарга дIайодача мехьа учет лелаш. Цахадаш арахецаш да экономически бюллетенаш, цу тIа анализ ю хIара бригада бурув тохарга дIалахийтачунна. ВIашагIа а елла болх беш я экономически школа, цига дешаш ба инженерно-технически болхлой, бурув деттарий мастераш, вышкомонтажникаш, кхыбараш.

Укх шера ерригаче бригадашта юкъе ях йоаржалй пачхалкхьалкхен плане кхоачашъьяра, хIара скважина рентабельни хилийтара. Социалистически къе хьалхара моттиг яьккхаб мастераш Б. Ф. Касакова, А. И. Золини керте латтача бригадашка. Цар бурув тоха укх шера ший графиках йистенькхай № 109, 130 йола ши скважина. ХIана кердача скважина бурув тоха йолаеннай нов. Касакова хулгалду бригада, хIаьта кастта кердача скважина бурув тоха йолалургья шоллагIа бригада а.

Бурув тохача автоматизаци механизацин ера хьинаре дакъа лоац рационализатораша а. Карабулакски контора хIара бархIлагIавр рационализатор ва. Укх шера рационализатораша пачхалкхенна бахь пайда 6,7 эзар сом да. ДикагIбодча рационализаторех ба нн. мастер Катасонов, вышкальар Гандалоев, механик Гоголев, слесарь Кулаков, оператора гIоьнча Воронков, кхыбараш.

Шоай балха опыт лакхъяра производствоца айхха бувзам болча дешара заведенешка дешаш дукха болхлой ба конторе. Царна юкъе ба нн. Плиев Ортелл, Х. Цкаев, М. Виноградов, В. Буслаев, Л. Гашенко, кхыбараш. «Грознефть» объединене курсашка дешаш а дукха болхлой ба. Царех ба нн. Саутиев Махьмад, Бубалов Владимир, Чеботкин Николай, кхыбараш.

Аза дезаш да контора беррагача болхлошa шоай ерригача резервах йоаза пайда эцаш ца хилар. Цементировочни агрегаташ обсадни колоннайн ца хилар бахьан долаш балх ца беш сейца латта безаш моттигаш а хул. Скважинаш мараерзаеча планах лаьрхIачул шоза духхагIа ха йоаю. Шиннахьа скважинаш тахкара болх чакх ца баккхарах «Сунжанефть» НПУ коллективо кхоачашъьяна межлаьтта сондашкхаре дала скважинаш болх бе дIайолалийтара плана а кхоачашъьяц. Цудухьа хIана керттера теркам тIабахийта беза вышкаш сихагIа хьалъяраю шиннахьа марфоргайраш. Уж кхоачамбоацараш балха кийчъра дIа а доахаш, чуча резервах бина пайда эце, вIаштIехьдаргда эрна шера план занал хьалха кхоачашъе.

А. БАКАЛЮК,
Карабулакски бурув деттача контора технически отдела инженер.

ЮРТАШКА ХЬАЛДУ ЛОАРХIАМЕ ГIИРСАШ

Укх шера духха гIишлош балхаш де лаьрхIад Нохкъй-Юрта районна колхозашка. Цига керттера моттиг дIалоацаргья хьайбашта хьалъеча помещенешa. Духха хьалдергда укхаза зоахашна. Iаьснита лаьрхIа кхайбаш, желаш. Уж хургда 2380 моттиг йолаш.

Доахашна лаьрхIа кхий хьалле доладьд А. Шерипова цIерахча колхозе. Хьайбашта помещенеш хьалъяра балхаш дIадоладьд Калинина цIерахчен «Заветы Ильича» яхачен колхозашка. Царех хIарaне хьальертьа бIаьIесана лаьрхIа помещени. Района боахамаша хьалхагIа а подрядни организацешца договор а оттадаь, царга дIаеннай проектно-сметни документаш.

Калинина цIерахча колхозе дIаахь хьалдотта доладьд зоахашна лаьрхIа йола кхий. Из йоккха помещени хургья. Цу чу оттаергьа автоматически кхий молазергдола установка, механизированни хьисане духлайда дохадуна доакхар. Помещенеттара ихе аралакхара болх кхоачабреба транспортераца. Помещенеш хьалъяра балхашта кийчлуш ба А. Шерипова цIерахча колхозе а, Ашкабетонашь, кхыйола гIишлойни материалаш хьакхувьеш я. Укх шера помещенеша лард йолла болалургба гIишлоний. Цул совгIа ший она боахамашка хозяйствени хьисапе хьалъеш а дукха гIишлош я. Из болх къаьстта дика кхоачашбеш ба Шерипова, Гагарина, Жданова цIерахчен ХХII партсъезда цIерахчен колхозашка. Iана заолола хьуна материалаш кийчйо. ЙIоахьелча, гIишлош хьалъеча дIа а йихьа дIаоттайнр уж. ХХII-ча партсъезда цIерахча колхозе хIана хьалдаь доалаш латт 70 бежана лаьрхIа кхий. Хозяйствени хьисапе хьалдеш да из а. Цо вIаштIехьдоалийтаргда тIадамтIача Iана доахан дIайхача лоаттаде.

Кийле асфальт йилла а йолаш плат дIаеттаде помещенеш хьалъергья А. Шерипова цIерахча колхозе, хIаьта асфальтированни хьатт хьалъеш а Орджоникидзе цIерахча колхозе. Иштта массайолча колхозашка хьалъеш а бытовой болх бун помещенеш. Уж гIишлош хьалъеча хьалхашка латта декхараш толамца кхоачамдеш я № 5 йолча гIишлой-монтажни управлене нов. Маркиев Iумиэ керте латта коллектив.

В. МАГОМГАЗИЕВ.

ДАИМ ХЬАЛХА

№ 5 йолча Грозненски хIамаш тегача фабрике коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча бригадаш керте латт Дробышева Зоя Васильевна. Фабрика болхлошта юкъе эггара хьалха коммунистически къахьегама ударник яха сийлен цIи лаьккхарех я Зоя Васильевна. Даим лакха къахьегама толамаш долаш хьайоагIа из а шун бригада а.

ЗIамига йолча хана дешa сона чIоагIа безаш хьагбеллаш бар бархьаш тегара болх, — йоах Зоес. Из кхоачашхилар 1952-ча шера. Бархьаш тегача училищала дIа а нийца болх беш дукха за хьалехьа толамца карaераийн ю из говзал. Цаккха йоплургьац сона бархьаш тега говзал Iомаеча хьалкарча зеношка сона новкъостал ла Лимайн Наталья Тимофеевна, — йоах цо. Болх дIаболабалехьа е балха смена йистеяьча дукха за дIахьора цо соца ца хово хьахьехаш, дикагIйола опыт йовзийташ, яхаш дуц Зоес.

Цу хана дешa хьа дийтта шу сона гIа за яьнай. ХIана Зоя ше а кхычарна ший опыт дIалуш, малчарна хьаькхе кечаман тегача бригадаш керте латт.

Укх шера план занал хьалха кхоачашъьяра беррига она тIабахийта къахьегаш ба бригада болхлой. Цалоен продукци арахецара ихе бетта план 29-ча мая кхоачашъьяй цо. Иштта вIаштIехьлоал шун иштта лакха къахьегама толамаш дала хьинна лахьа хаттара жоп а лун. Зоес хьлар: коллектива барт тайна я, болх мийса вIаштIехьбаьккхиб, резервах бина пайда эц, болхлой дIагоза бувлаш хувлаалош. Укх тIехьара шера ихе шера нагахь болло хувлаенлатац бригадашара.

Общественни балхана а хьинаре дакъа лоац нов. Дробышевас. Дика агитатор, рационализатор а из. Цул совгIа хьанаре дакъа лоац цо техника ихерамле лорача комиссе. Ший балха опыт кхы тIа а лакхъоя мастерий школе дешаш я из.

Дика къахьегарах иттаза сийлен грамоташ еннай цунна, къахьегама мишка тIа дIа а ядеш духхахза баркалаш яьхад. Укх шера дола цIей цхьоалагIа ший дездеча хана цунина бригадашарча кхыча болхлоштен Сийлен грамоташ елаб фабрика директе.

Аз шера хIамаш тегара план 28-ча шоне кхоачашъергья тха коллективо, — йоах нов. Дробышевас. Цу дакъе шоай хьинар кхы тIа а совдаькха къахьегаш ба хIамаш тегараш.

В. КОСТОЕВ.

ПЛАНИРОВАНЕ КЕРДАЧА МЕТОДА—ШЕРРА НИКЪ

Мехка хьалха латтача предприятеша хIана тIа-тIа дукхагIа терко ю чухьарча планирование проблемай: из лукхача хьале дувзаденна да оперативно - производственни планирование прогрессивни система юкъе а яьккха, предприятеш цун дерригача доакъойн болх цхьан боарамагIа, нийса леларгIолаш вIаштIехьбаьккхача новочеркасски электровозаш дерий опытаца.

Вай республике планирование керда метод эггара хьалха юкъеьаккхар «Красный молот» яхача завода коллектив я, цунна тIеххьа, 1964 шера из юкъейоалайр гаражни оборудование завода коллективо.

Керда система юкъейоалаеча хана ГАРО завода производственни отдела болхлой бокъонца хьежар цун чулоацамеге кхыча предприятешка из юкъекхахьара опытеге.

Цу хана юкъера дIадаьхар кхыча предприятешца опыт дIа-хьаэцаш гучадаьха кхоачамбоацараш. Терхальный... завода башхалонаш цунна эпараш. Планирование кердача методига дIадехьа бодкха кийчон болх баьб ГАРО завода партийни организацe: планирование керда системa гIойленагIа хилар делча бесса коммунисташта дIахойташ, ерригача завода юкъара гучахьара партийни собрани йир 1964 шера.

Система юкъейоалаяра график оттайр, коммунисташца занитеш йир. Кердача системах беча балха метод мастерашта болхлоштен дIайовзийтара.

Завода парторганизацe иштта кердача системах болх бе Iомайир завода ерриге коллектив, из чакхъякха чIоагIа царгагIбаьлар цах. Дукхача йоха цхьатарра дика къахьегар бахьан долаш 1964 шера 1-ча августе денз заводе болх бе йолалар ше юкъе из енге а «Лукхача томнех» латта, хIара бетта юха кердайоахаш хилла графикаш юстара кхайса йола пропорциональноста картотека.

Дукхача болхлоша чIоагIа раьза хиина тIаьйца керда метод тадаш тIа-тIа дукхагIа ирхаш латт. ХIара болхлочоа керда метод гIойленагIа йолча харал совгIа, цо завода цехий болх тоабеш хилар а гучадаьннад.

Пропорциональноста картотека завода ерригача участкашка юкъейоалаяре новкъостал дир хьалхагIа бIаргагуш да хинна кхоачамбоацараш гучадаха. Иштта дика нийсайр изделешта оттаьль чертежаш, технологически карташ тоадир, оттаьяй технологически накъаш нийсдир, участкашкара учета дисциплина тоаелар, цудухьа завода экономически хьокхамаш а дикагIа хилар.

Керда метод юкъейоалаеча хана заводе уйла тIаьхийта, тIагIертта болх бир коммунисташа — завода керттерча инженера нов. С. Ш. Григорьянца, керттерча конструкторе нов. М. И. Красильщикова, кхычар.

Бакъа балхах дика пайда баьннаб. Цхьабакъда, иштта карагIдаьннаях кхоачамбеш яц завода коллектив: система эрдайоахаш тоаеш я, керда элементаш юкъехухь цуно, расчета метод тоаю, кердача системах болх бергболаш кийчъю ахараш.

Гаражни оборудование завода партийни организацеш ерригa коллектив дог тийша я, укх гартгарча бетташка, оперативни производственни планированен учетен кердача методана карагIдаьннарий ларде а лушаш, завода гаражни оборудование дикал лакх а еш из хан-ханнахьа, ритмично, хIара деналах алехтенолара пирклларех.

О. КУКУХ,
ГАРО завода доккхагIа йола диспетчер.

ШКОЛА ЛЕКТОРСКИ ГРУППА

Ачхой - Мартане балача ихха коммунистически кхетам балаза чIоагIа къахьегаш я «Знание» общества чулоагIа Ачхой - Мартана юкъерча школа хьехархой лекторски группа. Общественно - политически, атеистически, кхы а дукхача тайп - тайпарча темех беседаш еш, лекцеш ешаш хул группа членаш. Иштта, духха ха йоацаш «Новосельский» совхоза болхлоштен гIуллакхерча нахах хьехархочо Н. Бушевас йийшар «Дунен халкъашта юкъера гIулакхаш» яха лекци, КПСС ЦК мартовски Пленума решенеш юцаш яр общества лектора Г. Тачева йийна лекци.

Дукха хаттараш дир гулбеннача. ХIаьта царна массанена доагIача бесса жопаш делар лектораша.

А. ВОЛОВЩИКОВ,
хьехархо.

ОАХА ЯЗДАЬЧОХ ХИННАР

«Наьха киса яхуддараш» яьча керта йоазув а долаш 13 мая «Сердало» газета тIа кепатоха хиннера корреспонденца тIа дувцар «Терек цIе йолча ресторана официантка ЯНИОВА Аннас накъгара дагIачух сов ахча даккхарах лаьца, ресторана жалобни предложенен книжка дийзача хьа ца далар.

Цах яьца статьяейи, ресторанийн, кафен треста директора нов. ДУДИНАС тхага язду:

«Газета статьи тIа бенгаддаьха хиннa кхоачамбоацараш кийнагга бовьда.

Фабрика-кухне директора нов. КОПЫЛОВА указани еннай нахагара ахча сов даккхарах шийн приказаца официантка ЯНИОВА чIоагIа бекк бе аьнна.

Ресторана директорага нов. Муцаевага дIахайтад нахана гIолот ихы деенийтаче бахитоахаво зоргвенга.

Ресторана жалобни предложенен книжка паатитиа дийхача хана хьа а лургдаш хIанэ бу фета чу из.

УЗБЕКСКИ ССР. ТIЕХАНАХЬА А ЧУХНАХЬА А ДУВХАДЕЧА ТРИКОТАЖНИ БАРЗКЪИП ТКЪО СОВГIА ТАЙПА КЕРДАЧА ПЕРЕПЛЕТЕНЕЙН ЭЗАЙН ЮМАДАЬД УКХ ШЕРА ТАШКЕНТСКИ ПАЗАТИН-ТРИКОТАЖНИ ФАБРИКО. УКХАЗА АРАХЕЦАЧА ПРОДУКЦЕХ, БХОВЗТКЪА ПРОЦЕНТ ХIАНА ЯЦ АЬННА ЯР ИСКУССТВЕННИ СИНТЕТИЧЕСКИ ХЬОАСИЙ ЮКЪЕ А УХИЙТАШ ХЬАЕШ Я.

СУРТА ТIА: ФАБРИКА ВЯЗАЛЬНИ ЦЕХЕ.

В. Константиновий Б. Фомичевий сурт. ТАСС фотохроника.

СЕНЦА ХЬАХЬОКХАШ ДА МИЛЛИОНАШ ШЕРАШ ХЬАЛХАГIА ДЕНЗ ЛАЬТТА ДОЛГА?

Масса шу да вай планета? Фу ха я цун? Цу халча хаттара дала жоп лехаш Iилмахой бола дукха ха я. Массе тайпара гIийртаб Лаьттан мел ха я ха.

Лаьттан тIоанаш тахка а тохкаш, Iилмахоша гучадаьккхад дукхача моттигашка, хIана бIарг кхача моттигашка, хIана бIарг манхоачча ядача яьссаленашкеи аренашкеи, кхьеттел лаккха ураIахьа лоаман латтача а, хьалха талгIеш етташ форд лаьтта хилар. Масала, за хиннаб хIана Москва йолча моттиге — форда хьайбаех юкъейнса Iалаьмате дукха хIамаш корайй укхаза лаьттан тIоанашта юкъера.

Мел ха йийзай из къаьнара форд бохьабела? НагIахьа сенна цхьай географически карташ тIа хьежача-м, кхьметтел воаш дунен тIа мел йовккхача хана а колургдан лайна воацита довзаш долча фордийн океанийн сурт хувцаденна дий-деций. ХIаьта а дIалахача хана Лаьттан зем баьхача Iилмахошта хайнад, вай планета чIарча фордашеи океанашеи шоай моттигаш дувзхаза а хийца хилар, доккъа а лийя дIадоалаш е доккхагIа хулаш. Цхьаннахьара дIа а дувлаш ноккхахьа хьахулаш хиния хилар.

Керченски пролива йистерча чукийрцача, хIана шиво къайладахача Тамански ахгIайрен бердашкара Iилмахошта корайй цхьан хана хиннача юртех юхейнса хIамаш. Долче, хьакха лакхагIа хиннад-ях увхазара бердаш, нах баьхаб-ях цига. Ши эзар шу гарта из дIанхай — къаьнара юрташ хинча моттигаш хиво къайлаьхай.

Масса эзар шу дIадаха дийзад беррига форда сурт хувцалуш хилча, кхыча моттиге из «бодаш» хилча?

Хоаш да, долхача хинна форда чу Iалаьмате дукха гIомараш колдаша — долаш-оаталуш Iочууха лоамаш кхухаш хилар. Юххьанца йийхьа а долаш хи биха долх уж. Цхьабакъда, цхьа ха-зама кьинача тIехьагIа цар хIалкара тIоанаш тоIалий чIоагIа тIоа а хиле дIаотт. Бух йийша породаш оал ужкамо болчарех.

Лаьттан тIа Iалаьмате дукха я бух йийшачарех йола лоамен породаш. Iилмахоша дийча лоархIамех, бух йийшача породай ерригa сомал цхьаццайолча моттигашка 60 километрга дIанхоачаш я. Мел ха нийшай хIаьта бух юшаш йола породаш селлара чIоагIа совьалара?

Дунен тIа мел долча хинна хIара шера фордашка мел гIуии гIоаш яхь а хоаш, Iилмахоша гучадаькхад. хIанз Лаьттан тIа йолаш йола, бухьюшаш хьахиина лоаман породаш хьахилара массехи бIаь миллион шу нийша хилар.

Лаьттах ниийсача хIамашка а хьожаш Лаьттан тIара садоаллеи тIайоалеи хIахаш дегIа ништа ихай тахка а тохкаш, Iилмахой уйла тIасецай цу тайпарча дегIаахара а иштта бIаьш миллионаш шераш нийша хилара. Цу тайпара вай планета мел ха я иштта цхьан оагIорахьара къоастадаро а йоах. Лаьтта долаш дола миллионаш шераш да.

Цхьабакъда, цу ерригача методаша а торо дац Лаьттан бокъон да мел ха я ха. Цхьанкха а кхы тайпа способ яц-теш?

Я. Из корайн дIаяха бIаьшере чакхйоалаш Iалам чуть шоай тайпара, радиоактивни вешествах хьайийлачул тIехьагIа. Уж, хоаш маларра, геттара дика я, цар атомаш ши-шегIа вIашагIйоалаш хилара, цу тIа а цар вIашагIьалара процесс цахаддаш а хана цхьа единица дIайоалача юкъа массаза а вIашагIкъестар радиоактивни химически элемента бокъонца белгалара цхьа дакъа долаш а хулаш хилар.

Масала, уран яха радиоактивни элемент динь-пхи миллиард шера мийса ах кIезигаэу. ВIашагIкъеста йолаеча даш хул цунах. Цигтара хьагучайоал лаьттан породай, хIаьта долче, дерригача лаьттан а, ха меллай нийса а тешаме а хара йола керда торо! Лоаман породаша урая меллай а даш меллад а хайна даьннача тIехьагIа, вайга йиш я уж элементаш вIашн нийсъарча цу порода ха меллай ха, вешта аьлча, из порода хьахилча денз мел ха дIайхай ха. Цунцара урана атомаш хьалкагIа вIашагIкъеста йолаеннахле, породацара даша атомаш духхагIа корайоагIаргья хинина, хIаьта долче, дукхагIа я цун ха а.

Iалам чура «радиоактивни сахьат» Iалаьмите нийса дел миллионаш а миллиардаш а шерашна, из дац дIоагIа хьовзаде е нийсде дезаш.

ХIана цхьан урано даь Iаш Лаьтта хьахиина масса шу да хара новкъостал. Iилмахой кара я цхьаькха а, хетаргахьа, кхы а дукха тешаметIа йола лоаман породай мел ха я хойта радиоактивни метод. Лаьттанца Iалаьмате дукха я кале химически элемент. Цун атомий цхьадола даьха а иштта радиоактивни да.

ВIашагIкъестача хана цу элементадара хьаювл аргон яха газ. Из але а кхы але а, йоллагIа йолча минералаца калийн аргони меллай хьожача хана Iилмахошта хов, лаьттанца юкъейоагIаш бола тайп-тайпара лоаман породаш иштта гучаьннай, хьахиннай.

Калий-аргонни методаца техаяр вай мехка тайп-тайпарча облашкара гранитташ. Эггара къаьнагIа йола лоаман породаш корайр Карелера: «Радиоактивни сахьато» «IолаьрхIар» цар ха ши миллиард шера нийсса хилар.

Долче, цхьа миллиард шу хинна Iан-их хIаьта вай планета Лаьтта дола. Кхетадеш да, цун ха цун тIехен тIа е тIехен тIара массехк километр кIоарга хиннача, эггара къаьнагIча лоамин породайчул а йаьхагIа хилар. Iилмахоша дайча лоархIамех, Лаьтто яьккха ха 5 миллиард шерал кIезигагIа йоццаш я.

Шоана магарра, из деррига а гаьна да дын чуть яздаьча книжкашка дувцачоа.

ДIаяхача хана лаьттанца хинна хIамаш тахкара, тайп-тайпарча цун тIоаний ха меллай хар боикха практически лоархIам болаш а да.

Геологаша гучадаьккхад, Лаьттан эггара къаьнагIча тIоанашца шоай тайпара аьшка рудаш — аьшка хьисапере кварциташ оалараш, йоакхаш Iалаьмате йожихий моттигаш хилар. Уж рудаш корадаьд лаьттан тIарча тайп-тайпарча моттигашка, хIаьта массанахьара дараш а эггара къаьнагIча породашца да уж. Масала, цу тайпара руда доаллача моттигех я Кривой Рог яхача районера аьшка рудаш довхкар. Долче, лоаман породай геологически ха меллай харо геологашта — лаьттан ченаш тохкарашта — доккха новкъостал да тарлу: радиоактивни метода новкъосталца къаьнара порода гуча а яьккха, цар лаьрхIа а меллара а Iомаергья из район—укхаза хила тарлу аьшка руда доалла Iалаьмате йIаьхий моттигаш.

ХIанз хоаш да, аьшка, кIеглий, дошо, кхыдарий руда доалла духхагIа моттигаш «хана Iоамергеча» — 600 миллион а кхы дукхагIа а шу долча породашка хилар. Кхыча бесса, даши цинии, дотув а вольфрам а санна йола пайданера хIамаш тоьаь къонича, хана «деррингаш» а 250—300, хIаьта цхьайолча моттигашка 30—50 а миллион шераш долча породашка хьахиннай.

В. МЕЗЕНЦЕВ,
(1965 шера арадаьннача № 4 йолча «Iилмен дыи» яхача журнала тIара).

РЕСПУБЛИКЕ ХЬАЛХАРА МОТТИГ

Дукха за биссанц 1965 шера хьалхарчу кхаа баттахь Даьхни лелорхойн чуделадаргдолу да хьатIакхаза. Цундела тIоьгIа лоархIаме да хьалха дIачуйкъу пункташ цу бехкенна мерчу кампанен йийча хилар.

Укх денешка тхо хилар Пхьалгеханхой — Юртарча йхьанан дIайккина цунна, керда хьалхьана алаташ дIачуйккъера да мукъя ... хьекъ тхо.

— Юрибоалахна культурай ххозм болча ахархонта хьалханца чуьйн бехкетоьххаме долга а хери, — аьлар пуната директора нов. Багатырева, — февраль бетте а дика доладделла тхо ремонт а. Кхьанчу оборудованена метта керда яр оттаьй. Кхы тIа а ала... дерхадешиш цIенделла йола ... оттаьй.

Ремонт эрана болх дика бар балада долаш 10 апреле болхьена ремонт эль аьлар ахар дIавица пунктана.

Къьастта болгалдаха беза шоай участкашка болх дикагIа баьрIаш, сменаш ладанен тIехьхоачашъьярахь. Царех ба: бетонщицаш Мальсагова Роза, Хадоева Залотхан, Халухаева Зазу, ... Цар болх кхоачашдара процент цIаниха а хиннадц 150 процентал лодагIа.

В. МАРЗИЕВ,
тхо собкорр.

IИЛМАЙ КАНДИДАТ

Грузински ССР Iилмай Академе исторе институтан актеи зале 14 мае исторически Iилмай кандидат яха Iилман степень йоаккхаш диссертаце защита ер яр Нохч-ГIалгIай исторе, метта, литература Iилма-тохкаме института Iилман болхло Джамбулатова Кураза Зина.

Дукхача хана дена халкъа образоване болх беш хьаенача Джамбулатова Кураза Зинас 1958 шера деша Iинмана хетаяь ше. 1957 шера юхаметтаоттаьча хана дена Нохч-ГIалгIай Iилма-тохкама институте болх беш хьайоагIача Кураза Зинас къахьег Нохч-ГIалгIайчен исторе цхьайола проблемаш къоастеш.

Нохч-ГIалгIайчене культурин вахар хьалдара хетаяьй Джамбулатова Зинас шин диссерация. Эггара хьалха исторически литература тIа шерра а дIаэа а цо хьахьекхад культурин революце нохч-гIалгIай халкъа карагIдаьна лоархIамегIара хIамаш: республике массанена а дешар Iомаладе вIаштIехьаденнар, хьалкъе образовани дегIайоалаяр, Iилма-тохкама балхаш шердар, къаман интеллигенце кадош хьалхенар, литературен искусствон, кепа йоазув а культурно-просветительни учреждениш а дегIайоалаяр.

Диссертаци чIоагIа хьалхтоадаш а ерригача Къилбаседа Кавказа халкъий культурин вахар хьалдара историй дегIадоалалара юкъе лоархIаме дакъа лоацам а к. Цо диссертацена лебаьча балха лакха мах беш къамаьлаш дир оппоненташа.

Грузински ССР Iилмай Академе исторе института Iилман совето массадна раьза а волаш исторически Iилмай кандидат яха Iилман степень елар Джамбулатова Кураза Зинайна.

З. ГОНГОВА,
Нохч-ГIалгIай исторе, метта, литература Iилма-тохкама институте йоккхагIа йоле Iилман болхло, исторически Iилмай кандидат.

ЛОАМ БОЛАКАШ ЙИЙНАЙ

Урус-Мартана района лоамашка, шоаш чараххьал дача болаше, «Красный молот» завода чарахьаша 22 лахи болакаш дIайийнай. Пхи гектар дIалаьцай эшалахна лаьрхIа йолча дикача кормиелодаша. Юхе диеача лаьтта кхораш дIабегIеи, хIаьта ахха хьайбашта лиаунеи яха тух хьалдахьа а лаьрхIал.

В. КУЗЬМИН,
чарахь.

МЕДИЦИНСКИ БОЛХЛО

1964 шера медицински техникум а яьккха Экажкъонгий-Юртарче медпункта болх беш я медсестра Муталиева Лида. Бархал а салаш, кхы из юртарча нах.

Хотта хиларах а шийла а аьна къехка ца Iеш, шийгара новкъостал аш эьийа хоам баьчча медицински тIорми бе а белла йодаш нах саьттасйта бIаргагу Лида. Сарралца уназой болча ух из.

ВIалла салоIий Iа, Лида, аьнна шийга наха хьайтача, салаIе йиш йий вал во, селла дукха унахой са хийча. Йика нана шой берага хьожаш санна хьож из шин уназхойха. Дукха еза Лида тха юртарча наха, Йишта дIахо а ше хьалхаьца боза ниэь дIахьоргхиларах дот тхийна за тхо.

М. МУТАЛИЕВ.

КПСС ЦК ПЛЕНУМА РЕШЕНЕШ—ВАХАРЕ!

ЙОККХА ГАНЗ

КПСС ЦК мартовски Пленуме чIоагIа уйла тIаллхайтар продукт хум дола хьайбаш дIаха дебалара боккха кхоачам лоархIаш йола эшйй тIахьенахь баьццй даьгIенаш тха арем дарех бина пайда лакхарен дешарца.

Нохч-ГIалгIайчен деррига лаьттана пхиссъа декъех сонгIа дарашдаьгIенаш я. Лоаман даьгIенаш йоалаш 260 эзар гектар гаргга я. Республика лоаман даьгIенаш даьгIенаш дукхагIа лоамахьди йоаша а хIаьта шинта субальпийски зона йоаса а я. ТоIнтайнара, йинча пайдана йола дерешеш, хIаьшта протеин дукха йоаллаш, доахана дика юаш а сихха дегIайоагIаш а я укхазара баьццаш.

Опыта хьаьшхачех, дIалекхаш дола доахан ахкаш замаллехь лоаман даьгIенашка доажадар экономически йоккха гIойле йолаш да. Масала, къонача хьайбанта дешаш бийсашшон 1000 граммаш дулх тIаххет укхаза, дикка сонйоал шурех нуи хьоанала процентий, хIаьта цунгахь лоадама къахьеташ ахчем дIа а лоадац.

Дукхача колхозий совхозий дехта доахан лоаман даьгIенашка доажадара опыта тешаме хьахьекх, шоргта белоташ, хьозана, углеводаш, витаминаш йоахаш йолча лоаман даьгIенашкара хинча баьццаш а хIаьта шинта шер гарча, дикача климато а доахана фашкаргонш тайнтайпара доал лазараш ца хиларо а цига дажача хьайбана шура тIатохара Iалаьмате дика аьттув бола хьалаш хьахулийтташ хилар.

Вай волхоашен совхозашен лоаман даьгIенашка лелаадьа 60 эзар гаргга Iаса, хIаьта царех цхьаьн шера 3 эзар сонгIа тоаш дулх тIа а ххийтар. Йишта тIакхатийтача бежан дулха цхьан центнерага дIабода мах 15 сомах сонгIа хилаш, шаьрча моттиганка ядача районашка цхьа центнер дулх тIаххетийтарга 4—5-аза дукхагIа мах бодача метта.

Лоамашка даргIа дулх доаккх, масала, «Назрановский» совхозо. ДIадахача шера цу совхозо цига кхаьйбача 1065 бежана 780 центнер дулх тIаххийтад, хIаьта цхьа центнер дулх тIаххетийтарга дIабода мах 8 сомах кIезига дукхагIа шера хилаяр.

Цу даннеша тешал ду, лоаман даьгIенаш дикача а дарегIа а доакъарий йоккха резерв хилара.

Цхьабакъда, хала хете а, республика йIаьхийча лоаман даьгIенех хIана а биэза пайда эиац. Масала, пачахьалкхен даьттай фермерча 160 гектар даьгIенех пайда эйнаваш адар 120 эзар гектар мара. Йишта белгалдаккха дезаш да, даьгIенай цхьан гектара кхоачча бежана корта лаьрхIача шига даьса доахан кIезига хилар.

Даьча лоархIамаша хьаьшхе, пачахьалкхен даьттай фермерча лоаман даьгIенашка 120 эзаренел кIезигагIа доацаш доаха-

ш 220 эзар устагIага кхаччалла нах ... доаладе йиш хилар.

Бакъда пайда хIана эщи Нохч-ГIалгIайчен хьайбий боахам дегIабоалбара цу селлара йоккхача кхеачамех?

Ала дезаш да, лоаман даьгIенех бина пайда ца эшагга цига тIадоахаш дика нькъаш ца хилар бахьан долаш хилар. Долче, доаман даьгIенашта тIалолхо накъаш дакха деза ха хьатIакхоьчийтах хIаьта, уж дахкарга дIахилар сихха юхаметтаоттаде йиш йолаш хиларех дукхагIа а. Цул сонгIа, хьагье еа-эшаш йола помещенеш, хий моладу моттигаш хийчье еа, лоаман даьгIенаш тоеш дола балхаш де деза, царех пайда дикагIа эцала вIаштIехьдаккха деза.

Республике лоаман даьгIенаш тоалра деча керттерча балхех эггара перспективнегIен чакхдоахаш аттагIен да доахан лотта моттигаш хуйна а хуйшаш даьгIенаш хьаьнкъайтар. Аьта дика боарам лоархI даьгIен цхьан гектара тIа 60—80 центнераш. Йоаш яот хул, масала, доахана цхьан моттигаш лаьтташ бархI сахьат даьккхача.

Кхано уоаз баьцаш: негарсйоаца йоархIаш пиъхера Iолет, хIаьта пайданегIа йола бабош баьцаш дукхагIа тIайоал. Йокъаенна баьцаш хьоктам е гурахьа йоагаеш дIа а йоахаш пIешке еа даьгIенаш. Йишта лохаем хилча къона

лагт уж. БIаьстан юхье цу тайпарча участкашка тIайоал хоала, баьццара, доахана дика юаш йола буй.

Масала, къоарза овсяница яхача баьца кIаьда, доахана дика юаш лордаш а хеталгаш а хул бIаьстан юхьей ахка доладаллалцен, цхьабакъда, иошь бугт йол болайеннача хана йокъаяла йола ду баьцаш, доахана ла дот из доагIаш а хул. Цудухьа цу тайпарча даьгIенашка хьалхагIа доажаде деза доахан.

Къьастта белгалдаккха хана даргдаш лоаман хьалашка юкъерча чIегилгаш тIа доахан доажадар гIайленагIа хилар. Юкъ-юкъе доахан доажадеш хилча, 20 процент дукхагIа тIайоагIа буц, массанахьа а цхьатарра дIатIа а ехкаш доажадечул. Доакъошта йийкъача даьгIенашка бажача устагIо буц дукхагIа а ить, цунна дулх тIа дукхагIа а кхет, хьамгдолчу боалабеча устагIачул. Къьаст-къьастача доакъошка доахан доажадеш хилча, йиш хул даьгIенех пайда биса эца а.

Доакъош а дах йийкъача даьгIенашка доахан доажадеш лаьттихьдоаккхаш хилча, укх тайпара гIулакхаш чакхдаха деза. Доахан доажадергдола доакъош дукхагIа хила деза вегетационни ха йIаьхагIа а тоа кIезигагIа а йолча моттигаш.

8 дакъа дах йийкъачен царех хIоране тIа 5—6 ди а доакхий-

там ха доажадечен лоахан даьгIенашка кхаь бетта шин циклах доажаде негареда хьайба м. Доакъош тIарча даьгIенех пайда лаьра лорадеш хIара шера хуцар чIоагIа пайдана да. Масала, нагахьа санна укх шера бIаьстан юхье хьахьарча дакъа тIа доажадеш хиннадале, хьатIадоагIача шера шоллагIча дакъа тIара дIадолалде деза, цул, тIехьагIа тIадоагIача шерашка — кхоалагIча, виълагIча, пхелагIча дакъа тIара, и. кх. дI. Цу тайпара, даьгIе доакъошка йийкъа хилча, хуцхуцаш бархI шера лелаергьа ях.

Доахан доажаде ларьгIа йола даьгIе 16—20 дакъа екъа еза хIара шера 2—4 дакъа нукъа а уллийташ. Йиттал доакъош дах хилча, 6 бетта 2—3 циклах доажаде йиш я доахан.

Лоаман даьгIенех дикагIа пайда эцара чIоагIа лоархIаме да хуцхуцаш цоаш хьеххар, цу тайпара йол хьоккаш хилча, хIара шера хIара дакъа тIехьа-хьалха боах йол хьоккара хилаш, буц дикагIа тIаргейоаш юкъе юкъ а йолийташ.

Лоаман хьоахача хана а йишта баргъаха за тоа тIа доахан доажадеча а керачерлача моттигашка доахан доаттадарна уж хьаьнийча а. Масала, эггара хьалхагIа хьакха лоний дакъа хьаьнде а шоалагIа йол хьакха е гурахьа тIаьхьнача хоадача тоа тIа доахан доажаде а йиш я.

А. АХМЕДОВ,
ортбоахна Iилмай кандидат.

КВАДРАТАШ НИЙСА Я

Цхьатарра тIаьхьай бIаьстан юхье дIайийна культураш Шелковской района Кирова цIерахча колхозе. ХIана оасар дегIа ца дайта гIертеш оарцагIбаьнна ба колхоза механизатораш.

ХьажкIаш кхеш волча Макаров Владимира участка тIарча дикача квадратешц йиш кулийт дIайийнача хIамашта урагIен мхорагIен обработка е. Механизаторашна хIамаш а хьай дIоахалашка 103 гектара тIеш мхорагIа 80 гектара тIен культиваци яьй.

152 гектара тIарча гидуарганча а 56 гектара тIарча харбазанча а юкъера оасар дIадаьккхад тракторостиана Черемный Федорен Джабраилов Юсупен.

ДIайийнача хIамашта обработка еча хана колхоза шеррача фронтах дIадоладенад доакъараш хийчдара балхаш а. Мантаговща Джабраиловца, Магомадовща, Амалиевца цхьана из болх чакхбоаккхаш за опыт йола механизатор Казаев Хьамид. Цар хьекхад 80 гектара тIара рожи 11 гектара тIара эрий тIаьхьна баьшанш. Доакъараш кхы дIахо а кийчдеш латт.

С. БАНИН.

Ха хьаьрга боах ди... [illegible] ... Совецки района ХХ-ча партсъезда цIерахча колхозан хьалхарчу звеньевойх я Амиева Совдатан Хасханова П. хIара даьккхаьа 110 — 115 процент кхоачашдина цара ... «Ленинец» цхьа районни газета корреспондент А. Солсаева даьккха сурта тIа гуш ба С. Амиева (аьрру) П. Хасаханова.

ПАЙДА ЭЦА ДАЬГIЕНЕХ

130 эзар гектар доахам дажа ареаш я Наурски района. Дешн цига дах 200 эзар да, 7216 бежан, пу дакъе 2691 ett, 3102 хьакха.

Эрий тIаьхьнача а хIайийнача а баьцех шурий-товарни фермашка нийса пайда эца лаьрхIад колхозий совхозий специалисташа. ХIанз деттача доахан деррига Iулаш дIайийнача баьцаш тIеш рожа тIеш дах. Тха районе башхаве сенах латт аьнче, из латт, эрий тIаьхьнча баьцаш йолча тха даьгIенаша апреля майн бетташка деррига дахкача женек деттача доахан Iулех цхьадолча даьъкъан мара биза баьцаца кхоачамбеш ца хилараха, хIаьта 15 маера дене 20 юне кхачалехьа буц йокъалуш хилараха.

Цудухьа, хьайбий продуктивность лохлургIоацаш, боахамий кулгалхоша специалисташца цхьана кийчъю тха деттача доахан Iулаш кхоачам хиттах кошача доакъарашца Iалашдергдолаш йола мероприятем. Цу гIулакха тха районе шерра юкъе а яьккха лелаеш я зеленый конвейер, цунна юкъедоагIа рожь, вIашагIъ-

эбаь шако-кеш, хьажкIаш, кеш, горох ва цхьана, хIаьта цу конвейеро хьайбий боахама душ йола пайда боккха а ба.

Телкар фуд аьлча, тха даьгIенашеи юнашен бааза кхоачамбоц деррига хьайбашта, цудухьа доахаш говрашш, къаьстта а Iаьсий дажа лоаман даьгIенашка ца ахийтача ца йоалаш а тха районера колхозаши совхозашш. ХIара шера 3,5 эзар бежана 300—350 говри лоаман даьгIенашта хьалхуяв района боахамаша. Лоаман даьгIенашка доахан доажадар чIоагIа пайдана да. Сиахха цхьан шера тха боахамаша лоаман даьгIенашка даже даллийта хиннача 2800 бежанах хIаранена юкъера лаьрхIача дешен бийсанен 900 грамм дулх тIаххийттай.

Района боахамий кулгалхой дукха за йоацаш лоаман даьгIенашка а бакъ, хIара боахама йоагI-йоагIача тайпара йийхъар нешна участкаш, доазонаш а дах хьакъоастадьл доакъош. Цига дийцар гIулакх дешн хургболча наьха хьакъехьара дош, доахан хьалдугаргдола ха—боккъонца белгаьлъай

доахан хьалдаргара план, уж хьалдугаргдола никъ.

Тха боахамаша хьалхагIо а хийчъю доахана йола севооборот. Апрель—май бетташка гурахьа дийнача рожа тIеш эрий тIаьхьнача баьцаш тIеш даж тха детта доахан, июнь бутт хьатIаоттащехьа а буаббе негаргболаш хул кени лезах аьа дIайийна горохи, июль бетта духхьал ххьа хьажкIаш юве доазду тхо деттача доаханна, хIаьта август бетта чусолазу уж, цу хана силоса хьекха во ша доакъар дехк царна.

Шура дукхара даьъе дика толлаш доах «Терский» яхача ха лелаеча совхозо. Боахама гIулакхаш зоотехнически мероприятеш нийса цхьана тарле дар бахьан долаш цу совхоза 2-ча отделене МТФ коллективо укх шера бин бетта 398 килограмм дукхагIа шура хьаьккхаш хIара кхоабача Iатта лоархIаш соахха цу чаянналца яьккхачул. Доахан доажадара боккъонаш йоаза кхоачам а еш, бийсанна уж доажаду эрий тIаьхьнача баьцни даьгIенашка, хIаьта дийнахьа дIайийнача баьцаш тIа. Мань-

кера юша доакъар кегаш тIа а бетташ яо ца дайтар духьа къьастъкъьастача участкашка — доакъошка дIа-ехха деяъ укхаза доахан, хIаьта уж цига арц-аргIагIа деш. Сарахьа дийттачула тIехьагIа эрий тIаьхьнача баьцаш тIа дажа дIалоахк, цига уж доажаду бийсанна 12 сахьат лаьлалца, цул тIехьагIа шин сахьта салоIийт, тIаккха уха а IуйрейIна 4 сахьат лаьллаца доажаду. Из а тха районе эггара дикагIа йола ферма, хIаьта цун оалие ааха кхача боахамашка гIойла дIайоаржаш.

Тха района колхозашен совхозашен хьалхагIе а кийтьалй лоам дугача доахашна хилашза йот мел йоаша хIана. Лоаман даьгIенашка доахана гIулакх дешн хургболча хьахьа оаш специальношаъ, кога буьха гIирс, радиоприемникаш, бийна балаш, ишача, кхьйеола хIамаш, кхоачам боллаш кийна яьннай хIана.

Района кулгалхоша лаьрхIад лоаман даьгIенашка доахан доажадеш йоаккхача хана гIулакх дешн йолча персонала шин лафет а тIехьа ДТ-54 яха трактор, ГАЗ-63 яха автомашина яла.

С. ДЖИКАЕВ.
Науржи района юрте боахама производственни управлене керттера зоотехник.

Фермана керте специалист латт

Къаьстта чIоагIа хьинар айдевна къахьегаш ба гудермеспаш укх шера — семилетка тIеххьарча шера. Хьинар цар айдевна хилар гуш дIа шерра дьаьначa социалистически лхьах, цар йоайта белгальвча ругбежех.

БIаьстан юхье деза совхоза шурий-товарни фермерча гIулакхий сагоге е баьлар «Новогрозненский» совхоза а районе а кулгалхой. Йишта моттиг нийсъеннача хана, массаза а лалегIа йолча балха участкашта керте отт шоай гIулакха мутIахьа бола нах—специалисташ, коммунисташ...

Маьхера гIулакх дагалехар совхоза зоотехника нов. Мишустина. Цо, специалист ше хиларах тарра, тIехьажийча фермана керте отта лаьрхIар, хIаьта цу цхьан хана цхьоалагIча отделене управляющелла а эттар из. Душ дола вазаш шурий хьокхаргхьа хьежжа тергадеш отталаьл гIулакх Анатолий Миронович Мишустина. Из бахьан долаш дукха а дукхагIа яха аьлар шура, хIаьта цуи

хьоанал кхьа процентагара йиь процентага кхоачаш лаккхьелар.

Совхоза керттерча агронома нов. Шкаровскеца цхьана оттайир цо фермана юхе кIалоргIоача культурай схема. Цунга хьежжа массе тайпа баьцаш дIаер бальни долаш гуйра тIехьа яхаана яха шортта лекхъараш хургда юкъарча хьайбашта. Эшача боараме дIаде лаьтта а техника а елар фермана. Специалиста шийна хиюагIа хов малагIа культура маца дIайийча, маца чуийцача е доахан тIа а лакха хийтача баккъахьа я.

КПСС ЦК мартовски Пленуме белгалдаьккхар, хIара боахама лоархIаме продукция дукхагIа юкъхар хинна ца Iеш, из лакхарга дIабода мах лохбар а хилар. Цудухьа хьалхарча нлаие хила беза бригадаши фермаши хозрасчета тIа йоалача хана дулх, шура, кхьйолча шотбоахама продукташ ахарга дIабода мах лохбар дукха лоаттабу къовсам.

Ше керте отталчу тIехьагIа ферме порядок оттаьргара хIавоаьвелар нов. Мишустина. Из боикха болх чакхбаьккхар фермашка санитарни культура а шурий дика а лакхъара. Активистий новкъостална Анатолий Мироновича лаьрхIар фермашка зоотехнически санитарни культура малагIча хьала тIа а хьежа. Культура бахьан долаш лоаттабеча къовсама юкъе бахар деттача доахан Iулий бригадираш, скотникаш, хьалхалатта доаркаш. Масала, хьалхагIа фермана юхе лаьтта кха, активисташа еннача предложенех фермана тахьна а дахккха Iоттадаьд. Юкъае посуда хьаьхкна вешалка техай. Хьийбай боахаме балха болча беррига болхлошта бетта цкъазза лорам хьаьж хIанз. Шуна шин ханнахьа шехйелийт. Фермо укх шера бин бетта дIачуенная шурех еттьье бархI процент цIенагIа дихлача хьалхарча группах а лоархIам дIачуйнай моллаводе, хIаьта хьоалалга дихлача эггара хьалхара моттиг лоацаш а хинная. Из да специалиста-энтузиаста уйла а аь хьийтача къих хьахинар.

Фермера хIара болхло санитарно-гигиенически знанешта зачет дIалуш ва хIанз.

Анатолий Мироновича предложени аларах совхоза директо йоахо ю болхлой, деаркай материальни безам сонбаккхара. Базисни хьаналл хьалхарча группе йолча шурий хIара центнерах алаьена 5 процент ахча Iотiатох доархашта, скотникашта, бригадирашта, беррига болхлошта, хIаьта нагахьа санна шура вогIачох хилча, 20 процент тIерадоакха алаш. Фермай болх толбара новкъостал дир цу методо. Хьалхарча группе я хIанз йоаккха шура.

Вахаро бахьдир шурий дикалга хьежжа мах тела оттаба нийса хилар.

ЦIена шура, лакха культура бахьан долаш шурий-товарни ферме лоаттабу къовсам даьгIеннабан — из да тIехьайисача фермана кулгалде оттача зоотехника нов. Мишустина карагIдаьнна дика гIулакх.

М. АЛБОГАЧИЕВ,
тха собкорр.

ХАЛКЪА КОНТРОЛЕРАША РУЗКЪА ЛОРАДУ

Навсарен района совхозий кхашка дийнахь а йус а ца сонаш хьахезаш за йолх беш йоакхача тракторий таташ. ДIайийнай района кхашка ялат а кхийола культураш а, цхьабакъда кхашка де деза балхаш дукхагIа хинпадене кIезигдеинадац.

Ахархой къахьегама хьалхара хьоаххамаш гуш да — цхьатарра тIаьхьнай хьажкIаш гIлуаргаш, гучадаьнаа шекара свеклай нийса мугIараш. Цхьабакъда, культураша тIадувлаш латт оасар а.

ХьатIадаьнача гурахьа дийнача ялатаита юкъе гучадуъла доладеннад IажагIа оасар. Цу деррига тIулакхаш тха совхозий кхаш лелада рашкара дIадех сухал белга. Юкъаш оарцагIдоахилга.

Ахархочун вахаре бехктохкаме ха я дIадийнача ялаташта гIулакх дер. КIезанга а ю за тиллийтача бовргба ахархочун беррига къахьегам.

Цхьабакъда, духхьал хьувлъаш кхебара къовсам лоаттабача йоалаш ш тахан Навсаре. Кхы кIезигагIа лоархIам болаш дац хьайбаш лелалар а. Кастта кхоачашде деза дукха гIулакхаш да укхаза а. Сихха кIанагI а теха лоаман даьгIенашка дIадахийта деза Iулаш, дикка дергдоадар да — дикка кийчо а яь ла дарга доладар.

Лакхе белгалдаьхача лоархIамерча дешашта хетаьлр шахьвищерча партийни организацей секретарий, партийно-пачахьалкхен тIахьожама комитета новкъостала йолча группай председателий цхьан денна хинна семинар. Хьаьда а пайдена а, ладанеш а нийца шоай моттигашка дIабахар халкъа контролераш.

Комитете хьахахьчад тохамаш дара хьалхара хоамаш. ДукхагIдолча дакъе, — хоам бу контролерашна, — района боахамашка дика кхетаду дIайийнача ялатаита дика гIулакх дар, ха лаьрар боккхача лоархIаме долга. Цунна лертIа кийчо яьй.

Цхьабакъда, цхьадола гIалаташ, на деш дисса балхаш, цIенхаштта лела кхоачамбоацараш гучадоах цар. Йишта «Экажевский» совхоза партийно-пачахьалкхен тIахьожама комитета новкъостала йолча группа председателла нов. С. Хамчиева гурахьа дийнача ялаташа хьожаш гучадаьккхар Сурхотiарча, Iалхий Юртарча, Навсар-Кертерча отделенешка дIайийна яьтташ доажи моттигаш хилар. СурхотIарча кIа дIадийнача духхьал нии участка тIа белача цахьа ныс етт бажаш хьалоьцаб контролераша. Духьал от-

делене кулгалхоша тIахьожам мела лоаттабар бахьан долаш хиннад из зуламера гIулакх.

Новкъостала йолча группа хьадехарах отделене лаьтташ лорадераш бехктохкаме азаб, хIаьта ше а цар дIатохкаргдолаш оттадаьа.

Кхы дикагIа латтад из гIулакх Навсар-Кертерча отделене а. Ялаташ доладарал сонгIа укхаза гучадаьннад кIа хьекха моттигаш а хилар. Отделеней кулгалхоша хайтарал сонгIа ерригача совхозий кулгалхошка а района партийно-пачахьалкхен комитето дIахайтад дIадийна ялаташ доадергдоацаш дертIа гIулакх ца дойя уж бехктохкаме оазорбеннга. Боккъалдар вьтча кхтта дош оттаде цу совхоза новкъостал хилараг сонгIа района беррига боахамашта а новкъостал хургда дIадийна ялат дорадаре.

Новкъостала йолча группашен постанен Комитете хоам бу района совхозаш дIайийнача хIамашта кхоачам боалаш Iувал дац. Ахам, «Назрановский», «Октябра 40 шу» яхача совхозий цхьайолча отделенешка хIана а хьоьаьннта дIахьожаш шекара свекла.

Цхьайолча моттигашка гуйран кIа оасарах хьалдукъаш латт, цхьабакъда, хIанз мара дIабоахабеннабац укхаза ялташкаташ етта, хIаьта «Экажевский» совхозе из де вIалла даьа а бац. АргIанарча заседане партийно-пачахьалкхен тIахьожама комитето дийцад шин ханнахьа дIайийна культураш оасара кIалхара яхара терко яьа.

Кхы кIезагIа лоархIам болаш дац районе ха ларгар а. Бакъда, баьча тохкамо хьаьекхад районе цхьоакха а совхоз цу гIулакха кийча йоацаг. Дукха да говн уж денош дуьаш заседани хургья тха, хIаьта хIанз за йоллаш контролерашна гучадаьха кхоачамбоацараш дIадаха деза совхозий специалисташа.

Цу даькъе дика хьахьет «Октябра 40 шу» яхача совхоза новкъостала йолча группе (председатель нов. И. Кулбужев). Кхоачамбоацараш гучадахарал сонгIа цар специалисташца цхьана новкъостал ду ханнахьа ха ларга даргдолаш кийчо е.

Цунах латт цар лоархIам, хIана хьаьча контролер гIелатташ кхоачамбоацараш белгалдоахар хинна из деш, гIулакх вIаштIехьдоаккхаш а в.

Хь. АРАПИЕВ,
Навсарен района партийно-пачахьалкхен тIахьожама комитета председатель.

ЛОАРХIАМЕ ДЕНОШ

БIаьстан юхье кхашка деш дола балхаш дика вIаштIехьдаькха дIадоладир «Автуринский» совхоза цхьоалагIча отделене коллективо. Массехк дийнахьа, графикаш а хьалхагIа дIадийра хIамаш. ТIешпаш кхы латт ца йолийташ гIулакх де дезаш бар механизаторашна тIаьхьнача культурашта. ХIамаш дIаюоча нотало аьхка, карара кара тела Ше байрахх хьалийца шоаш баьнначул тIехьагIа, цунах кхоачам а баь Iохайшар отделене кулгалхой.

Тхо хилар Идрисов Мухьаде коммунистически бригада хьажкIай кхашка. МугIарашта юкъе культиваци еш цар агрегат яр укхаза. Лехкаш гектара къона тракторист Чайтаев Ахьмад а волаш йолча хьалха йоагIача цхьаннена дIатIадолх тха. Культиватор нийсъенна я, стрелкашта лажаш урсаши аьрхIа да, оасар дехаду махкаш дац тIехьатайса, хIаьта долче, къахьегам дIабода — хьахулаш пайда бац.

Йоазаш хьа долаш яр шоллагIа агрегат а. Уж шахкхе а агрегат кхашкара яра ха яьхтаоц балагаар производственни управлене керттера инженер нов. Чахланкии керттера агроном нов. Яхьароевц.

Культураш сихагIа дIайийна бола гIертаи кхашка йоахаш йита хингей, хIаьта из хIана балха чIоагIа Iаьтт. Квадраташ хьахаттаннаш. Цхьайолча моттигашка дика тIаьхьнай йоахалахьа вIаьла тIа а ххьиналц. Цо хьахьоих, фу дIасосенча хана укхаза агротехника бокъонаш хьоачаньнь ца хилар. 202 гектара тIарча хьажкIех обработка яь льинараш яц 37 гектар мара. ХьатIаьнначуя тIехьагIа накхаш дихадац цара. Цудухьа оасаро хьайнккъай уж.

Кхы а вогIа да гIулакхаш шекара свекла тIайолча кхашка. Из культура укхаза дIайийнай 164 гектара тIа, хIаьта прорывка яьц 35 гектара тIа мара. ДIанз а ваь учете латташ 212 сар воллашехьа а, кхашка болх беш вацар 30—35 сар мара. ХьатIаьхьна свекла оасара юкъера хьабIаргагуш яц.

Тхо цендьлар Гельдиген яхача юрта йистте дадача совхоза шоллагIча отделене свеклай кхашка кхаьчача. Цу кхашка тоьал йоккха моттиг

я свекла соп нийлаьхь. ДIайийнача хIамашта кхиша гIулакх деш хуле, уж хьуйкъарта даха дог дац. Гуш да, дIайийнача хIамашта гIулакх дара укхаза хьалхагIа а кийчо яь да хилар: тоадниза да махкаши культиваторашш. Механизаторашна яши сменах болх белга вIаштIехьдаьккхадац. Цо йиш хилийтац, ерригача культурашта дика гIулакх де. ДIайийнача хIамашта обработка во ю трактористана Шахбулатов ИбрахIама. Обработка дика ца хилара бала бац цунна, из яьй яха гектараш дукха хуле. ХIаьта цун дикалга дилача обработка яьй ала йиш йолаш яц из.

Болх бе атта дац. Лаьтта тоаде безам болча совхозе укх шера дукха минеральни моттигерем удобренеш тойсар кхашка. Оасар дIайийнача хIамел а чIоагIагIа дегIалдо, шийл ханнахьа дIадакххаллар из. Сихха махкаш даха деза кхашка, цхьабакъда из а цига даьдац.

Кхы тайна да лелалахарча «Шалинский» совхоза кхашка, укхаза оасарех хIама тIадоацаш цIена я хьажкIаш. Цу моргча кхоачамбоачу культурех оьа не бIаре хьоастиш я, аьле, Белгтала, дехо а хт хоа яйса квадраташ бIаргайча, МолдагIча оагIорахьа — кхай дIоахала, шерана, хула — дьо дIахьеача, дIахьха дIадолха нийса баьццара ч мугIарг. ДIабIара ма хьажимна а гуш да укхаза болх беш энтузиастаца, шоай гIулакха говзанчаш хилар.

Халахете а шита говзанца болх ца беш дукха ба механизаторош, — карара хийтача хана кхы тIехьако вIаштIехьдаре тамаш я. Сих а душ, брак ю, хIаьта а юлац хаттахье культиваци — оасаро хьалдукъаш латт хIана.

16 мае газетам тIа кепа теха арбаьнна КПСС Нохч-ГIалгIай обкоме сопам бар Шалиа районе дIайийнача хIамашта гIулакх да деш хилара хьакъехьа.

КIезига хIамаш хуцаденна д укхаза цу хана деча. Даьч аха мара дац укхаза дIайийнача хIамашта гIулакх. ГIулакх дарга хьежжа хургба хьувлъаш а. Нийса аьнна уж дешаш укхаза, гучох, дицлалийтад.

М. АЛАУДДИНОВ.

ЭКЗАМЕНАШ ЙОЛАЕННАЙ

Дукха ха йоацаш Грознерча № 18 школе дешархой дай-ноаной а болаш собрани хилар. Укхаза дийцар цхьайтта шера дийна баьнача дешархошта таханарча дийнахьа хьалдакка латтача декхарех. Хlанз пачхьалкхен экзаменаш хьатIапаччахьалкхен экзаменаш хьатIахкьача хана дешархошта хIанзалца на хиннача тайнара хьинарен нии тIабахийтал къахьегам деза аьлар собрани дIайолаьча школа дешара дакъа заведующе Е. И. Толстовас.

ХIаьта йиттa шоай берех лаьца къамаьлаш дир классии руководительша И. П. Храмоваси С. С. Голачанскаяси.

Цул тIехьагIа хIара классе а тIалар экзаменашка тIаьтора дош лушаш классни собранеш.

100 процент успеваемость йолаш чакхдаьккхад дешара шу цу шин классерча дешархоши. Дика дешаш кхаь-диъ шера отличник йолаш къоагIа Гунько Таня, Гриченко Лариса кхьабараш. 54 сар экзаменашсони комиссена хьалханка оттаргва тахан. Ка яйла шун, тха хьамсара дешархой!

«СЕРДАЛО»

3-тIа агI. 1 июнь 1965 шу.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ИШТА ЙОАХ У ТАНА

НЬЮ - ЙОРК, 28 май. (ТАСС). ООН-аца ювзаеннача правительственни йоццача организацей хӀара шера хулаш йолча конференце сехьан ше къамаьл деш, ООН-а Генеральни секретара У Тана белгалдаьккхар, укх шера хьалхарча ихе бетта дуьнен халкъашта юкъера гӀуллакхаш ядохха-денна хилар.

1963 шера, дагадохийтар Генеральни секретара, ядерни тохвамаш деита цхьадолча дакъе декхаш долча Московски договора куьгаш яздир, Генеральни Ассамблея могайир кере ни тера тӀедола объекташ космически ара ма йохийтайла аьлла оттаь резолюци, берригаш хӀана бац аьлла раьза а болаш тӀаийнаей кхы тайпа лоархӀамера решенеш. Цхьаболкъа, парна тӀехха дуьнен халкъашта юкъера хьал хӀахо тоа а хург ма ийй, хӀьта ООН-ах машар хьалдоаттабара бокъонца пайдана йола инструмент а хург ма йий аьлла хеташ даьха дог дайра. У Тана белгалдаьккхар, ООН Устава лоархӀамерча положенешта тӀера буьлаш хилар. Цо аьлар, ОАГ — регионально организаце — Доминиканский Республике низагӀа дедаеча тӀулакхана гаьна дагӀдолаш дулам де тарлу. Цу тайпара гӀуллакхаш, аьлар цо, Кхерандлеш Советобокъо оаьча хара ледаде йиш йолаш дац ООН уставах.

...ХӀАЬТА ДЖОНСОНА УЙЛА УКХ ТАЙПАРА Я

НЬЮ - ЙОРК, 28 май. (ТАСС). Техас яхача штатера Бейлорски университет йисте а аьхха араевалш бараштa хьалхашка ше къамаьл деча хана США президента Джонсона бакъйора Доминиканский Республика на дукъалара американски интервенци.

Доминиканский Республикера событеш хӀахо дерӀаххара гӀулакх ше доашхаш. «aттара дикагӀа карагӀдаьнна хӀама да» аьлар цо американски пачхьалкхений юкъара герзашцара низаш вӀашагӀтохари цу мехка уж дахийтари. Президента аьлар, хӀахо йодача хана мӀашнача моттиге пайда эца йиш хургйола американски пачхьалкхений юкъарча бӀуний массазара контингент вӀашагӀъеллача бакъахьа я маххбуьеш полушаре.

АМЕРИКАНСКИ ЭПСАРА ДАЬ МУКӀАРЛО

НЬЮ - ЙОРК, 28 май. (ТАСС). «На — Вьетнаме дукхаза а бомбаш чуетта ухача дакъа лоацаш хинна американски ВВС эпсар... ТӀем тӀа вай эшаш латт а Вьетнамера вай арадовла деза а аьнна хеташ ва. Цо йоах, аьттув барг ма бий аьнна дега цхьаккха хӀама а лоацаш, миллахьа шкъи ахи миллион доллар ахча доалу цай Вьетнамеси авантюрага ухийташ. Иштта яздув вовзаш волча американски публициста Джером Дависа «Черчмен» яхача журнала тӀа кепа теха араьлккхача статья тӀа. Дависа дуьц, массехказа хӀаьхха къамаьл хиннад цу йовзаш долча бахьанах ше тайнан цӀи ца юлаш волча американски летчикаца, ядаш. Эпсара лийпар, пуьна Вьетнаме ше шу ха йоаккхаш шийна бӀаргадайнараш: хӀаланбаьча мехка бахача нахагара къеле мошаш, кхайканза баьхкача хьашашпара вьетнамаш цӀаккха а йовргйоаца хоамад.

«Тахан, — аьлар эпсара, — мехка бахача нахах 85 процент — вьетконговцаш ба. Вьетконг хьалдоацаш бола нах ба. Из аз сайгара дувцаш дац, уж даннеш йоазайир тхона, американски эпсараштa, тхо хӀа ма кхаьчинге а яьча инструктаже».

— Аз хьаттар пунга, — йоах хӀахо Дависа, — Къулбехьеш Вьетнаме баха нах ВӀашагӀкайттача Штаташта духьала хӀанаб?

Цо жоп делар: «Парна дезац кхийча мехкара баьхкача наьаш ба на хевш болча цхьан наха моашта деза хьалха доахаш приказаш телга. Парна хеттар хетаргдар майна а, наггахьа санна кхыча мехкара наьвоашта чубелча».

ГӀОЖА ОПЕРАЦИ

США с Доминиканский Республике гераацара интервенция хьоаь шоллагӀа бутт болабеннабале а Вашингтоне къайле лоттадац, Центральни Америка на аӀамига республика американски бӀуцаша мукъаллийтара хьал да хьа хӀена е гуш ца хилар. Доминикански Республике дукха ха йоакхоргья американски бӀуцаша, аьлар Вашингтона хьашт долаш йола правительство вӀашагӀйолла аьттув ца болаш хиннача Санто-Домингора укх зеннощка юханхьача, уж гӀуллакхаш доавш волча США президента советника Макджордж Банди.

Цу тайппара, дувцаш дар суверенни йолча пачхьалкхен территори ВӀашагӀкхийттача Штаташа хӀаьхача хана лӀалаьца доттадра план ид хьакъехьа да.

Цу американски оккупанех «американски пачхьалкхений юкъара за» яхаш «дика гӀулакх» хетийта гӀертаро, бакъдар аьлча, цхьаккха саг Ӏехаверган. Американски пачхьалкхений юкъара оалаш дола низаш вӀашагӀтохаш яь операци, американски гӀанлоша яь интервенция ше а санна, гӀожа чаккхьаккхар. Цигеж укхазеш дининахьа а, мадарра аьлча, КӀайча цӀагӀа кьестадеш дар деш. Дуккхьа цига болх бе йоалийтар «американски пачхьалкхений юкъарча низий» ьакъехьара резолюци американски пачхьалкхений Организацена (ОАГ) кочйоллара новкъостал даь ьыдагаш. Из заздар, бакъдар аьлча, США ферда гӀонлоша Санто-Доминго лӀалаьпачул тӀехьагӀа 8 ди дьаьнача гӀолла кера.

ХӀаьта, бутт баьнначул тӀехьагӀа, «Нью-Йорк таймсо» белгалду, американски пачхьалкхений юкъара система, Вашингтоне шийн доминикански авантюраца пуваадена пуьна хӀама тохар бахьан долаш, хӀона а «запача хьала тӀа» хилар. Шерош лӀаухаргла дань зеваш юхаметтаоттадань хьалалехьа, гӀийлла мукӀарло ду «Нью-Йорк таймсо». Хургдар хьалхагӀе а лӀаала хала дан, бакъдар аьлча, газето юццача «халоно» хӀана американски пачхьалкхений юкъарча системана тӀаккхьача цӀену заштара кокаие чӀоагӀъяларга вугаш хилар. США-с империалистически гӀулакхаш чакхдахар дукха цу системах тӀа-тӀа гуччахьеш яь лайнек пайда эцаш хиларах.

Официальни Вашингтон цу юкъа Доминиканский Республика правительство вӀашагӀйоллара гонзаьба чӀоагӀа сатем байна хьувоаш, из мехка дукхача хана лӀалаьца доттабара планаш уьттаеш, пуш вахара, чурча гӀуллакхашта массе оагӀорахьара юкъе гӀерташ я. Цу жандармски гӀуллакхашта юкъеоз Пентагони пачхьалкхен департаменти эза на Ӏеш, американски охранка а (ФБР).

Цу хьалашка «американски пачхьалкхений юкъара» аьнна яьсса цӀи а тилла хӀиллаица лелаеча маневрашта Вашингтона новкъостал дергдац интервентий, агрессорий бокъонца йола юхьмараш къайтадьара.

Н. ОРЛОВ.
ТАСС обозреватель.

БЕРИЙ ЦӀЕЙ

Сийрда денача бӀаьстан къьгача шоатта дайнакьа Грознерча Революце цӀерахча майда тӀа аьлар вай республика школай дог гӀоазача дешархой колоннаш.

9 сахьат даьча фанфаристаша хоам бир бераш лорадера Дуьнен халкъашта юкъерча денна хетаьь республикански торжественни линейка дӀайолаялларах.

Торжественни линейка хьаеллаш шоаш баьча балхах рапорт дала пионерски дружинаш кийча хилар дӀанхайкадар № 4 йолча детдоме ихеоча Никифорова Зоя.

Дукха сийлен-доккхий гӀулакхаш даьд республика школай пионерашен дешархошех. Дешара шу 100 процент успеваемость йолаш чакхдаьккхад. Вай къамсара баьча В. И. Ленин вьахачен болх баьчея моттигашца бувзам лоаттабаьб берашa.

Тхоь шелал, къел яхар фуд хоргдоацаш бераш нраз долаш хилийтара долла хӀама ду вай Коммунистически парте, Советски правительства, йоах ше къамаьл деш просвещене министра заместитела Л. Маргашвиле.

Берий колоннаш марш а доккхаш пионерий Двореце ихар.

ДикагӀа йола пионерски организацеши дружинаш хьакъоастаяра йоаржаьча «Лена ленински седкъий» яхача Ерргсоюзни яхье дакъа лоацаш дика толамаш дахарах ВЛКСМ Нохч-ГӀалгӀай обкома граиоташ елар № 4, 10 йолча детдомашкарча пионерски дружинашта.

Т. АРЧАКОВ.

КРЫМСКИ ОБЛАСТЬ. ИЗ «УКРАИНА» ЯХА ГОСТИНИЦА Я. ГОРОДЕ-КУРОРТЕ ЕВПАТОРЕ ХЬАЛХЬАЬЙ ИЗ. ЦУН КОМФОРТАБЕЛЬНИ НОМЕРАШКА ЦХЬАЙ ХАННА 400 САГ ЧУТАРДУРГВА.

Бородина сурт. ТАСС фотохроника.

МАЛА ХИННАВ ОЛЕКО ДУНДИЧ?

ХАНО ЙОВЗИЙТ ГРАЖДАНСКИ ТӀЕМА ТУРПАЛХОЧУН БОКЪОНЦА ЙОЛА ЦӀИ

Хала чов а хинна йийнача гоера юхе улача, Олеко Дундича, чевнича тӀехьагӀа даьр дешашехьа, шийн тӀема доттагӀчунга Ивац Семенига йоахар.

— Наьахь санна со лийя, Сербе хоам белахь. Наьанеш вежарашеш хаделахь: Милутин Чолич вийнав, аьнна.

— ХӀана Чолич? МалагӀа Милутин Чолич? — цецваьнна юха а хаьттар Ивица.

— Из я са бокъонца йола цӀи, — дӀакхетавир цо Дундича. — Со вежаршаьна ваьккхача хӀахойи тховчарна аудам дадар кхерам из сайна дагадаьца керда цӀи я из...

Гаьнкарча 1919-ча шера Ивац Семена иштта гучаьлар дот майрача шекхакочув, шийн хьелца а герача а новкъост волча Олеко Дундича къайле.

Ивац а, Дундич а шаккхе серба ба, дуьен хьалхарча тӀем тӀа дакъа лоацаш хиннаб, немцашкахьа а бовнна вежараштa — славянашта духьал ца летар духьа тийшгӀайнорча хананта эрсий болчахьа бийлза хьабаьхкаб. Сийлахь-йоккха Октябрьски социалистически революця хинначул тӀехьагӀа Цӏеча Эскаре болх уж. 1920-гӀа шу доалуш Марлах тем хилар Дундича Цӏеча Вайрагха орден луш. Цул тӀехьагӀа массехк бутт баьлча, тхьаьш шорӀ цу мара далаза вола Дундич, Ровно яхача города юкъе кӀай полякашца хиннача тӀем тӀа вийра.

Цу хана дена дукха шераш дӀадахаь. Россе хиннача граждански тӀема легендарни турпалхой — Чапаева, Щорса, Фрунзе, Котовске цӀерашца цхьаьнна мутӀарах дӀаьттай Олеко Дундича цӀи.

Исследователаш тахханза гуддеш а толхаш а ба Дундича вахарца кӀезиг дукха а дуьзаденна хиннар. Бакъда, дукхача хана цхьанне а вӀаштӀехьдоалаш хиннадац турпалхочун биографи оьлангара хьатакха. Писателашта, Ӏилмахошта, библиографашта цхьаьнкха а дича мегадац Дундич ваь моттиг малагӀа я за а, из вовзаш-везаш хиннараш гаргара нахи лаха а.

Къилбаседа-Казахстански областе Петропавловске наха дайнеча Ивац Семена даьрхӀар биографи лоъе хьажа. Кхыча исследователашта хьалхашка эттар санна йола хало эттар цун хьалхашка а — турпалхочо Югославе вахаш даьккхача шерех дахьа ворош цхьанкха хӀама ца хилар.

Ивица новкъостал дехаш письмош дахьийтар Советски Союза а Югославе а музеешка, цхьабакъда керда хӀама дашар. ТӀаккха ше вовзеяр из Дундича дезале гаргара нахи лаха. Оленогара шийгара деза цунна хоаш цхьа хӀама-я хар, кӀезаига бараштa мара ца хоаш дола — Дундича бакъйола цӀи йовзар цунна. Делча хӀаьта, Югославе хила белаш бар Милутин Чолич дагаваргӀаш бола нах. Парга письмош даьхийта деза. Цхьабакъда, юха а тьеваш: Дундич хьавахьячача моттига цӀи йицъеннаяр цунна. Из дагаехар, вӀалла дага а доацаш. Укхавна бовнаш болча нахах цхьанне эккхийта аьлар эрсий меттала доза доаца доаш — эрыи. Семена цӀаьхха дагадехар: Дренопцы! Иштта цӀи аьнихаьр Дундича ше вахача моттигах.

Цул тӀехьагӀа дукха ца гоеш Петропавловскера письмо дера Дреновцы яхача моттиге. Письмо тӀа дехар дора Милутин Чолича сурт дайта яхаш. Милутина дӀамагӀа волча вошас Благомира хоам бир, цу тайпара сурт шийга а, а гаргарча нахага а дац, аьнна. ТӀаккха Ивица шийн архивера ши сурт дахьийтар Благомира. Цхьан сурта тӀа Олеко Дундич ЦхьоалагӀча Доштлой эскара командира форма а юхаш ва, вокха тӀа — штатски костюм юхаш.

Дукха ца хьехуш письмо дера Благомирагара. — Шиена а сурта тӀара вар, — хоам бора цо, — де доашаш вайна дукха а за йола са воккхагӀа вола воша Милутин Чоличва, яхаш.

Цул тӀехьагӀа югославски кепа йоазон тӀа араьаьлар сенсационни керда хоам — Олеко Дундич гаргара нах кораьбаб, аьнна. «Кердадараш», «Сайрийнара кердадараш» яхача газеташ тӀа кепа техар Милутинахи цун кхоачарагӀарча нахахи йолча йоккхача материалашта. Газетий заметках наӀ иштта цӀи болаш яр — «Тешинерча йоккхача сага вӀйлав Олеко Дундич». Заметкана хӀалха дар сурт: за яха кхьалг, Дундича хьалхара сесаг, цун суртага хьежаь йоалаш. Дундич Милутин Чолич волга хайра бера хаам хиннача цун доттагӀашта Сава Николича, Дара Джулевича, кхычарна а. Ивица из гучадаьккхачул тӀехьагӀа ардаьнача ЗӀамигача Советски энциклопедие тӀа аттара хьалха нийса цӀи яьккхай Дундича а, из ваьча моттига а.

Цхьабакъда, Советски Союзе а, хӀаьта иштта Югославе а массава тешанзар Ивац Семена хорадаьрех. Цун духьал статьяш хилар кепа йоазон тӀа. ХӀаьта цу хана даьрхӀар цо ше баккхиларах дола тӀеххьара тешал лаха а, цунна цхьаьна Дундича къайле мелора гучаяккха а.

Ивица хоьа, Олеко шоллагӀа йола сесаг — Самарина-Дундич Мария Советски Союзе яьлга. Дундича бакъйола цӀи цунна хоаш хиларах дог тешнага йоаллар. Волгоградски областе Илована яхача поселке ехаш йола Мария (хӀане из Бочарова а, хӀана аьнна шоллагӀча маьра тӀа цӀи лехаш ца) лехар Ивица. Медицински сестра хиннача Марина Ивица письмона дукхьала жоп делий, шийх а, шийн хьалха дӀадахача, шийх а, лэьца дувцаш хинча Милутин Чолича аьле цӀи йолихар Дундича шийх, аьнна.

Иштта ше маьрра гучаьлар Россе хиннача граждански тӀема турпалхочун, вошал долча шин халкъа — советски югославски турпалхочун къайле. ХӀаьта Ивица Семена цхьанна а хӀамо кошкъарат ирсьяи цунах лаьча бакъдола, документально нийса дола дувцар яде. Из кхоачаш цунна новкъостал дерда Дундич вовзача советски югославски гражданашкара яхача дукхача письмоша. Олеко вошас Благомирен леший воӀа Йолич Лазарен турпалхо кхувш воагӀача шерех лаьца дукха а кердадараш дайтад Ивица. Кинаьарча книжка тӀара нерма хорадаьд Милутина крешени ена даь йоагуш, цо тешал ду из ваь шу — 1893-гӀа шу хилар, хӀаьта свяшенника воӀ из хилара а. Кхелатича дина дӀаваьхав Милутин цӀагӀера, Белградерча Родин Тачевца фабрике болх беш а, революционни болани дакъа лоацаш а хинна, хӀаьта дагаргахьа, 1911-ча шера дукхьонка подпольни цӀи яьккхай цо шийх, цул тӀехьагӀа цун шоллагӀа цӀи а хинна хӀаьлха йола Олеко Дундич.

Николай ВАРОВ.
(АПН).

Редактор М. Н. ЛЬЯНОВ.

ТИССА ТӀАРА ЧЕРНА ЯХА МАШИННАЬКЪА СТАНЦИ СОВЕТСКИ СОЮЗЕРА ЧЕХОСЛОВАКЕ А ЧССР-ЕРА СОВЕТСКИ МЕХКА А УХА МУХЬАШ ЧАККХДУВЛА ЙОКХА ТРАНСПОРТНИ ПУНКТ Я. МУХЬАШТА ЮКЪЕ ПРОМЫШЛЕННИ ОБОРУДОВАНИ, МЕХКДАЬТТА, ПОТРЕБИТЕЛЬСКИ ТОВАРАШ. ШЕРАГАРА ШЕРАГА ЙОККХАГӀА ХУЛ ВОШАЛ ДОЛЧА МЕХКАШТА ЮКЪЕРА ТОВАРООБОРОТ.

ЧТК-ТАСС сурт.

«СПАРТАКА» ТОЛАМ

СПОРТ

КӀиранзайнадьа «Динамо» стадиона спортивни зале РСФСР-а волейбольни чемпионата хьалхарча тура тӀеххьара ловзараш чакхдаьлар.

Эггара тӀеххьарча судейски сирено хьахайтар соаьца чемпионаш хинна Ростов-на-Дону городера армейцеш грозненски спартаковцаш котбаьнна хилар.

Класса «А» чуйоагӀача цу шинна а команда тӀадоагӀача шера лаккхерча лиге дакъа лаца бокъо яьккхар. Хьалхарча партех ростовчанана дӀаьккхар вайчаргава буьган (счет 5:0). «Спартака» капитана а тренера а ловзара юкъе баха белаш хилав. Цул тӀехьагӀа шаккха команда бакъахьа лова. Юххера грозненцаш котбовлаена (счет 15:11) из парти чакхйолл.

ШоллагӀча парте ловзар дӀадолаелча толам баьлар вайчар, цхьабакъда, хӀахо эша йолабелар. Юххера счет 15:9 а йолаш яйшар.

Геттара дика ловзар «Спартака» тренер а капитан а вола Иванов Вячеслав. Дикн хьалха ва из.

КхоалагӀа (счет 15:9). ЙиълагӀа (счет 15:12) партеш вайбаьш кот а болаш йистельлар. ХӀаьта вӀашагӀкхетар а счет 3:1 йолаш спартаковцаш кот а болаш чакхдаьлар.

ХӀана ийшар ростовчанаш? Цкъадале, нападени активни яцар, шоалагӀа-дале, защитана сов дукха терко йора, берррига низ цига тӀабахийтара.

Хьалхарча круге бархӀ вӀашагӀкхетар хилар вайчар. Партешна юллача грозненций соотношене 24:2 я, Ростов-на-Дону команда — 21:9 я.

Хьалхара тур чакхъьнинай. Хьалхарча моттиге Грозненски «Спартак» я, шоллагӀча моттиге Ростовера бӀухойи, кхоалагӀча моттиге Германе даттача Советски Эскара группа бӀухойи ба. Яхьа шоллагӀа йола кхуг укх шера октябрь бетта Иркутске хургья. Цига вайна гучадаргда малагӀа команда хургья РСФСР-а чемпион.

Д. ИОДЗОЕВ.

ДИЦ МА ЛЕЛАШ: ХЬАЛХАГӀА-АЛА, ТӀАЬККХА — ГАЗ! ГАЗОБАЛЛОНИИ УСТАНОВКАХ ПАЙДА ЭЦАРА

Газобаллонии установках пайда эца шоаш дӀадолаллалехьа цӀагӀа фо чукхетийта, пишка тӀара еррига кранаши баллона тӀара вентиля дӀакъайлайий хьажа.

2. Газ хьадецача хана баллона тӀара вентиль хьаелла, летаь цӀилеторг горелкана дӀатӀаьхье, цул тӀехьагӀа газопровода тӀарен горелкана юхерен кранаш хьаелла, горелка массе а Ӏургах йоагаш хилта еза газ.

3. Духовой шкафа горелка оашош летаеча хана шкафа чу 2—3 минута фо чукхетийта, цул тӀехьагӀа летадаь кахьатилг горелкано дӀатӀа а хьейя, духовой шкафа кран хьаелла.

4. Газ дерттӀа йоагарг лоархӀ, нагахьа санна ала сатийна, сийна бос болаш бале, хӀаьта нагахьа санна ала хӀур беш, ӀаьнагӀа бесса хуле — фо дукхагӀа тӀалахийта горелкана, ала хьалкъестам хуле — фо кӀезигге.

5. Пишк болх беш йолча хана форточка хьаелла.

6. Шера пхо йола пхьегӀа лакха оагӀош долча конфорочих гӀоараш тӀа мара ма оттае.

7. Газови пишках пайда, ийна шоаш дьаьнначул тӀехьагӀа дӀакъовла горелкана хьалхашкара, пишка юхерча турба тӀара кран а баллона тӀара вентиль а.

8. Газ чуйола баллонаш шоаш дӀаоцача хана абонентски докъарийна йа контрольни талоната хьаьд, хӀаьта нагахьа санна из йоацаш хуле баллон хьа ца эца а.

9. Баллонаш хувцарен газови оборудоване ремонт ярен дехьа 2-26-63 телефон тоха.

10. Нагахьа санна цӀагӀа е баллонаш чулаттача шкафа чу газа хьадж ниххале, пишка тӀа беш бола болх сацийта, дӀакъовла пишка юхера крани баллона тӀара вентили, цӀагӀа сӀи а ма йоагае, электроприборех пайда а ма эца, цӀагӀа фо чукхетийта, 04 телефон тоха.

МЕГАЦ: БӀарг лакха саг вовцаш летаьча тайпара газови пишк латтийта, кухне вижа ала, бераштеш газобаллонии установках пайда эцара бокъонаш ца йовзача нахаген, хӀаьта иштта маьар менна бехача нахаген газобаллонии установках пайда-эцийта, конфорочии пишкех цӀенош дӀоахдара пайда эца, баллонаш чулатта шкаф дӀа ца къовлаш йита.

«Чечингтааз» трест.

Город Грозне, 2-ча Горски переулкагӀа, 19, вахача гр-нина Григорьев Иван Андреевича суде денал город Грозне, Перепиской улицагӀа, 201, яха шийн сесаг Григорьева Галина Алексеевна цо йитарах дола доп.

Доп дувцаргда г. Грозне, Ленински района халкъа суде.

ПАРТИЗАНКА-РАЗВЕДЧИЦА

1942 шу. Хала деноош хар вай Даьхенна тӀалаьттараш. Тийшача балхах вай Даьхенах летар немецко-фашистски захватчикаш. Къилбаседа Кавказа а чуелар гитлеровски полчишаш. Кхерам тӀабессан Грознена. Цу хана военкомате а вна, ше тӀом беш долча эскаре дӀаяхийтар дийхар Ксения Николаевна Абаловас.

...Ксения Николаевна къаьстта гӀулакхаш кхоачаш деча эскара юкъе кийсху. Сихха чакхдаьлар дешар, тренировкаш. МоастагӀчо дӀаьдача тыле «болх бе» безаш дар гӀуллакх.

Сентябрь бетта цхьан буйсанна Пятигорска районе самолето чукхесар, ши парашютист. На яр Ксения Николаевна Абаловаш цун подруга Полякова Шурай.

Шоаех йоаца цӀераш а техха гороза йисте баха а лаьнаш, командоване боевой задани кхоачаъе дӀаболабелар майра разведчицаш.

Цхьаккха а хӀама тувладала йиш яц разведчиций сийрлача бӀарга дӀалхара. Цу хана Минеральни Воды яхача моттигера фронтагахьа яхар тӀема техникаш нахахи етта йола эшелон. Продолжнегахьа ахар танкови колонна, зезенад Нальчикагахьа сиххьа гӀаозаш латта бӀунаш... Уж даннеш сиххьа советски командоване штабага дӀаухийташ яр.

— Цкъа задани кхьаьар тхога,— яхаш дувц Ксения Николаевнас, — моастагӀчун аэродром улла моттига, аьнна. Дукха ха ялалехьа аэродром гучаььдар, цигара гӀайтта советски позицешта бомбаш чуетта ихар фашистски самолеташ. Эфире гӀолла дӀахайтай на уллача моттига бокъонца йола координаташ. ШоллагӀча дийнахьа советски самолеташа дӀадахийр фашистски аэродром.

Пятигорске юкъе хьалху а яха, Ксения Николаевнайна хайра, театра здане эсарий собрани е даьрхӀа хилар. Тувза а луш, къайлагӀарча навкъашка гӀолла иха цӀа а ена, цу хьакъехьа разведцентрага хоам бир цо. Белгалдьаьча хинна Пятигорски дӀаьккхар советски самолеташ. Города юкъе бомбаш яьлар, белгалаь моттиг дӀалаккхир.

Иштта, вӀаштӀехьа-тӀехьа, кхоачашйора Ксения Николаевнаси цун боевой новкъосташи советски командоване боевой задани.

1944 шу. МоастагӀа эккхавир советски территоре тӀара, цхьабакъда, бокъонца вохавьа хьацнавадар. Цун шийн территоре тӀа ве дезаш дар из хӀама.

Кхыча партизанашца-разведчицашца цхьаьна Ксения Николаевна Абалова Чехословаке немецко-фашистски бӀуний тыле йода. Укхаза партизански отряда юкъе йолаш, чехашца, словакашца, эрсашца, полякашца цхьаьна ноп. Абалова дакъа лаьац тӀом беча, командоване лоархӀамера хоамаш лу. Партизанаша кегаю немецки гылаш, йохаш моастагӀчун гарнизонаш, мукъабохах концлагерашка дийца йоахка тӀем тӀа плен бигараш.

ТӀом беча хана алхха цхьа кегалонаш цхьа Ӏиймадц. Цхьан эпизодех дувц Ксения Николаевнас:

— 1945 шера 9 мая Ӏуйрайна, тхоз низ дукхагӀа болаш волча моастагӀчо го бир тхона. Дукха тха тӀем тӀара новкъостий майра духьал латташ лийгар. Дахен довлем моттиг ца аьнна летар. ТӀаккха оаха лаьрхӀар го боха а баь чакхдовла. Ше на йоада тӀахьийдача партизаний группо-гебагӀанчаш граматайнат моастагӀчун го бохабир. МоастагӀчун гонна тхо юкъера даьннача тӀехьагӀа, тхона хайра немецки бӀунаша капитуляци яьлга. Сарраха зхашна накъа хаар тхона Чернишы яхача Чехословацки городе баха нахо».

Боевой заданеш дика кхоачашъярах Советски командоване Советски Союза кхо ордени массехк медаль елар Ксения Николаевна Абаловайна совгӀата.

Нов. Абаловай деналерча гӀуллакхий лакха мах бир Чехословацки Социалистически Республика правительства, боевой ордени партизански медали совгӀата а луш.

Шийна тӀех тӀа хиннача дукхача новкъостагпа хӀана а бувзам лоаттабу Ксения Николаевнас Чехословацки доттагӀаша шоайнга хьошалгӀа йийхай из.

Боккха общественни болх бу нов. Абаловас, из хержай Сийлахь-боккхача Дай-мехка тӀема ветераний Грозненски города комитета бехктокхаме секретаралла, хӀаьта дукха ха йоашаш моттиганакарча Советашка хоржамаш хиннача хана къахьетамхой депутатий райсовета депутатала хержар из.

М. НОСТКИН,
КПСС Октябрьски райкома организационни отдела заведующи.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный ЦӀеча фронтовикий улица, 13.
Телефонаш: редактора — 2-41-23; редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48; партийни вахарен, промышленни, юртбахамен, письмойн отделаш — 2-25-72; корректорски — 2-09-20.
АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный ул. Красных фронтовиков, 13.
Телефоны: редактора — 2-41-23; зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48; отделов партийной жизни, промышленного, сельскохозяйственного и писем — 2-25-72; корректорской — 2-09-20.
«Грозненский рабочий» издательстви типографи. Революци проспект 7/84.
Типография из-ва «Грозненский рабочий» Проспект Революции. 7/84.
СФ05369. Заказ № 3210.